

NAXÇIVAN MUXTAR RESPUBLİKASININ NAZİRLƏR KABİNETİ

Q Ə R A R

Ölçmələrin vəhdətinin təmin edilməsi ilə bağlı bəzi normativ hüquqi aktların təsdiq edilməsi haqqında

Naxçıvan Muxtar Respublikasının Nazirlər Kabineti **qərara alır**:

1. “Naxçıvan Muxtar Respublikasında ölçmələrin vəhdətinin təmin edilməsinin dövlət tənzimlənməsinə aid olan ölçmə metodikalarının (metodlarının) attestasiyası və tətbiqi Qaydası” təsdiq edilsin (1 nömrəli əlavə).
2. “Naxçıvan Muxtar Respublikasında beynəlxalq vahidlər sisteminin kəmiyyət vahidləri ilə bərabər sistemdənkənar kəmiyyət vahidlərinin tətbiqi Qaydası” təsdiq edilsin (2 nömrəli əlavə).
3. “Naxçıvan Muxtar Respublikasında kəmiyyət vahidlərinin adları, işarələri və yazılış Qaydası” təsdiq edilsin (3 nömrəli əlavə).
4. “Naxçıvan Muxtar Respublikasında texniki vasitələrin ölçmə vasitələrinə aid edilməsi Qaydası” təsdiq edilsin (4 nömrəli əlavə).
5. Naxçıvan Muxtar Respublikasında standart nümunənin və ya ölçmə vasitəsinin tipinin təsdiqi barədə sertifikatın forması təsdiq edilsin və sertifikatın qüvvədə olma müddəti verildiği tarixdən etibarən 5 il müəyyən edilsin (5 nömrəli əlavə).
6. “Naxçıvan Muxtar Respublikasında tipi təsdiq edilmiş standart nümunələrin və ölçmə vasitələrinin dövlət reyestrinin aparılması Qaydası” təsdiq edilsin (6 nömrəli əlavə).
7. “Naxçıvan Muxtar Respublikasında standart nümunələrin və ya ölçmə vasitələrinin tipinin təsdiqi məqsədilə sınaqların keçirilməsi, standart

nümunələrin və ya ölçmə vasitələrinin tipinin təsdiqi, bu barədə sertifikatın verilməsi, ölçmə vasitələrinin yoxlamalararası intervalının müəyyən edilməsi və dəyişdirilməsi qaydası, standart nümunələrin və ölçmə vasitələrinin tipini təsdiq edən nişanlara dair tələblər və həmin nişanların vurulma Qaydası” təsdiq edilsin (7 nömrəli əlavə).

8. “Naxçıvan Muxtar Respublikasında layihə-konstruktor və texnoloji sənədlərin məcburi metroloji ekspertizasının keçirilməsi Qaydası” təsdiq edilsin (8 nömrəli əlavə).

9. “Naxçıvan Muxtar Respublikasında ölçmə vasitələrinin yararsızlıq nişanının forması və onun ölçmə vasitələrinə vurulma Qaydası” təsdiq edilsin (9 nömrəli əlavə).

10. “Naxçıvan Muxtar Respublikasında ölçmələrin vəhdətinin təmin edilməsi üzrə dövlət məlumat fondunun təşkili və aparılması, məlumatların fonda verilməsi, fondan sənədlərin və məlumatların təqdim edilməsi Qaydası” təsdiq edilsin (10 nömrəli əlavə).

11. “Naxçıvan Muxtar Respublikasında ölçmə vasitələrinin kalibrlənməsi işlərini yerinə yetirmək, kalibrlənmə haqqında sertifikat vermək və ya kalibrlənmə nişanını vurmaq hüququnun verilməsi Qaydası və kalibrlənmə işlərinin yerinə yetirilməsinə dair Tələblər” təsdiq edilsin (11 nömrəli əlavə).

12. “Ölçmə vasitəsinin dövlət reyestrinin aparılması Qaydaları”nın təsdiq edilməsi barədə Naxçıvan Muxtar Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2011-ci il 10 fevral tarixli 27 nömrəli qərarı ləğv edilsin.

13. “Ölçmə vasitəsinin tipinin təsdiqi barədə sertifikatın forması və qüvvədə olma müddətinin müəyyən edilməsi” barədə Naxçıvan Muxtar Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2011-ci il 10 fevral tarixli 28 nömrəli qərarı ləğv edilsin.

Naxçıvan Muxtar Respublikasının

Baş Naziri

Səbuhi Məmmədov

“20” oktyabr 2020-ci il

Naxçıvan Muxtar Respublikası
Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il
____ oktyabr tarixli ____ nömrəli
Qərarı ilə təsdiq edilmişdir.

1 nömrəli əlavə

Naxçıvan Muxtar Respublikasında ölçmələrin vəhdətinin təmin edilməsinin dövlət tənzimlənməsinə aid olan ölçmə metodikalarının (metodlarının) attestasiyası və tətbiqi

Q A Y D A S I

1. Ümumi müddəalar

1.1. Bu Qayda Naxçıvan Muxtar Respublikasında dövlət tənzimlənməsinə aid olan ölçmə metodikalarının (metodlarının) attestasiyasına və tətbiqinə dair ümumi müddəaları və tələbləri, ölçmələrin vəhdətinin təmin edilməsinin dövlət tənzimlənməsinə aid olan ölçmə metodikalarının (metodlarının) ölçmələrə dair metroloji tələblərə uyğunluğunun qiymətləndirilməsi və təsdiq edilməsi qaydasını müəyyən edir.

1.2. Ölçmələrin vəhdətinin təmin edilməsinin dövlət tənzimlənməsi sahələrində attestasiya edilmiş ölçmə metodikaları tətbiq edilir.

1.3. Bu Qaydada istifadə olunan əsas anlayışlar aşağıdakı mənaları ifadə edir:

1.3.1. ölçmə metodikası (metodu) - yerinə yetirilməsi ölçmələrin nəticələrinin dəqiqlik göstəriciləri ilə alınmasını təmin edən, konkret təsvir edilmiş əməliyyatların məcmusu;

1.3.2. ölçmə metodikalarının (metodlarının) attestasiyası - ölçmə metodikalarının (metodlarının) ölçmələrə dair metroloji tələblərə uyğunluğunun qiymətləndirilməsi və təsdiq edilməsi;

1.3.3. ölçmə metodikalarının metroloji ekspertizası - ölçmə metodikasının ona tətbiq edilən metroloji tələblərə uyğunluğunun müəyyənləşdirilməsi məqsədi ilə metodların və ölçmə vasitələrinin seçiminin, ölçmə aparılması qayda və əməliyyatlarının, həmçinin ölçmələrin nəticələrinin emal edilməsinin təhlili və qiymətləndirilməsi;

1.3.4. ölçmələrin dəqiqlik göstəricisi - metodikanın tələb və qaydalarına riayət etməklə alınan, ölçmələrin istənilən nəticələrinin müəyyən edilmiş dəqiqlik xarakteristikası;

1.3.5. arbitraj ölçmə metodikası - eyni bir fiziki kəmiyyətin eyni şəraitdə bir neçə attestasiya olunmuş ölçmə metodikasından istifadə etməklə, alınan

ölçmələrin nəticələri ilə bağlı fikir ayrılığı yarandıqda, Naxçıvan Muxtar Respublikasının Antiinhisar və İstehlak Bazarına Nəzarət Dövlət Xidməti (bundan sonra - Xidmət) tərəfindən və ya maraqlı tərəflərin razılığı ilə müəyyən edilən ölçmə metodikası.

2. Ölçmə metodikalarının (metodlarının) attestasiyası

2.1. Qanunvericiliyə uyğun olaraq, ölçmələrin vəhdətinin təmin edilməsinin dövlət tənzimlənməsinə aid olan ölçmə metodikaları (metodları) attestasiya olunmalıdır.

2.2. Ölçmə metodikalarının attestasiyası aşağıdakıları müəyyən etmək məqsədi ilə aparılır:

2.2.1. ölçmə metodikaları sənədlərində tələblərin və əməliyyatların tam ifadə olunması;

2.2.2. dəqiqlik göstəricilərinin mövcudluğu və əsaslandırılması;

2.2.3. ölçmələrin vəhdətinin təmin edilməsi sahəsində normativ hüquqi aktların tələblərinə uyğunluğu.

2.3. Ölçmələrin vəhdətinin təmin edilməsinin dövlət tənzimlənməsinə aid olan ölçmə metodikalarının (metodlarının) attestasiyası dövlət orqanlarının, hüquqi və fiziki şəxslərin müraciəti əsasında ölçmələrin vəhdətinin təmin edilməsi sahəsində akkreditasiya edilmiş hüquqi, fiziki şəxslər və ya Xidmət tərəfindən həyata keçirilir. Ölçmə metodikalarının attestasiyasına bu Qaydanın 2.5-ci bəndində göstərilən sənədlərin metroloji ekspertizası, həmçinin attestasiya olunan ölçmə metodikasının ölçmələrin vəhdətinin təmin edilməsi sahəsində normativ hüquqi aktların tələblərinə uyğunluğunu təsdiq edən nəzəri və təcrübi tədqiqatlar daxildir.

2.4. Ölçmə metodikalarının attestasiyası üçün aşağıdakı sənədlər təqdim edilməlidir:

2.4.1. ölçmə metodikasının işlənilib hazırlanmasına ilkin verilənlər;

2.4.2. ölçmə metodikasını reqlamentləşdirən sənədin layihəsi;

2.4.3. ölçmə metodikalarının nəzəri və təcrübi tədqiqatlarının materialları daxil olmaqla, metodikanın dəqiqlik göstəricilərinin qiymətləndirilməsinin nəticələri və proqramı.

2.5. Ölçmə metodikalarının attestasiyası zamanı onların aşağıdakılara uyğunluğunun tədqiqi və təsdiqi keçirilir:

2.5.1. ölçmə metodikalarının - onların məqsədli təyinatına, yəni təklif olunan metodikanın ölçmə obyektinin xassələrinə və ölçülən kəmiyyətlərin xarakterinə uyğunluğu;

2.5.2. ölçmələrin yerinə yetirilmə şərtlərinə - verilən ölçmə metodikasının tətbiqinə aid tələblərə;

2.5.3. ölçmələrin nəticələrinin dəqiqlik göstəricilərinə və ölçmələrin etibarlılığının təmin edilməsi üsullarına - müəyyən edilmiş metroloji tələblərə;

2.5.4. ölçmə metodikasının tərkibində istifadə olunan ölçmə vasitələrinin, standart nümunələrin - ölçmələrin nəticələrinin dövlət ilkin kəmiyyət vahidi etalonlarına, müvafiq dövlət ilkin kəmiyyət vahidi olmadıqda isə xarici dövlətlərin milli kəmiyyət vahidi etalonlarına izlənilməsinin təmin edilməsi şərtlərinə;

2.5.5. ölçmələrin nəticələrinin yazılı qeydiyyatı - Muxtar Respublika ərazisində tətbiqinə yol verilmiş kəmiyyət vahidlərinə tələblərə;

2.5.6. ölçmələrin nəticələrinin təqdim edilmə formalarına - metroloji tələblərə.

2.6. Ölçmələrin vəhdətinin təmin edilməsinin dövlət tənzimlənməsinə aid olan ölçmə metodikalarının (metodlarının) attestasiyası barədə müraciətə 30 (otuz) gün müddətində baxılır.

2.7. Attestasiyanın nəticələri müsbət olduqda:

2.7.1. nəzəri və təcrübi tədqiqatların nəticələri əlavə edilməklə, ölçmə metodikasının müəyyən edilmiş metroloji tələblərə uyğunluğu haqqında rəy tərtib olunur;

2.7.2. attestasiya haqqında şəhadətnamə tərtib olunur;

2.7.3. ölçmə metodikasını reqlamentləşdirən sənəd təsdiq olunur.

2.8. Nəticələr mənfi olduqda, attestasiya edən təşkilat verilən ölçmə metodikasının işlənilib hazırlanması üçün texniki tapşırığın və ya ölçmələrin vəhdətinin təmin edilməsi sahəsində normativ hüquqi sənədlərin tələblərinə uyğun olmaması barədə rəy tərtib edir. Tərtib olunmuş rəy 3 (üç) gün müddətində müraciət edən dövlət orqanına, hüquqi və fiziki şəxsə göndərilir. Attestasiya edən təşkilatın rəyi ilə razı olmayan dövlət orqanı, hüquqi və fiziki şəxs inzibati qaydada və (və ya) məhkəməyə şikayət verə bilər.

2.9. Attestasiya haqqında şəhadətnamə attestasiya edən təşkilatın rəhbəri tərəfindən imzalanır, möhürlə təsdiq edilir və tarix qoyulur. Attestasiya haqqında şəhadətnamə onu verən hüquqi, fiziki şəxs və ya Xidmət tərəfindən qeydiyyata alınmalıdır. Ölçmə metodikası (metodu) haqqında şəhadətnamə aşağıdakı məlumatları əks etdirməlidir:

2.9.1. ölçmə metodikasını attestasiya edən hüquqi, fiziki şəxsin və ya Xidmətin adı və ünvanı;

2.9.2. attestasiya olunmuş ölçmə metodikasının sıra nömrəsindən ibarət olan qeydiyyat nömrəsi, hüquqi və ya fiziki şəxsin akkreditasiya attestatının nömrəsi və təsdiq olunduğu il;

2.9.3. ölçülən kəmiyyətin işarəsi daxil olmaqla, ölçmə metodikasının adı və təyinatı, zərurət olarsa, ölçülən obyektin adı və onun əlavə parametrləri, həmçinin istifadə olunan ölçmə üsulu;

2.9.4. ölçmə metodikasını işləyib hazırlayan təşkilatın adı və ünvanı;

2.9.5. ölçmə metodikası sənədinin işarəsi və adı, təsdiq edildiyi il və səhifələrinin sayı;

2.9.6. ölçmə metodikasının müəyyən edilmiş tələblərə uyğunluğunun təsdiq edilməsi üsulu (nəzəri və ya təcrübi tədqiqatlar);

2.9.7. attestasiya nəticəsində ölçmə metodikasının ona qoyulan tələblərə uyğunluğunun müəyyən edildiyi barədə qərar.

2.10. Attestasiya haqqında şəhadətnamə təsdiq olunduqdan sonra 3 (üç) gün müddətində müraciət edən dövlət orqanına, hüquqi və fiziki şəxsə göndərilir.

2.11. Ölçmə metodikasını reqlamentləşdirən sənəd onun attestasiyasından sonra, işləyib hazırlayan təşkilatın rəhbəri tərəfindən imzalanaraq, möhür vurulmaqla təsdiqlənir və qeydiyyat tarixi, attestasiya haqqında şəhadətnamənin nömrəsi qeyd edilir. Təsdiq edildikdən sonra sənədin surəti attestasiya edən təşkilata göndərilir.

2.12. Ölçmə metodikasında dəyişikliklər metodikanı işləyib hazırlayan qurum tərəfindən edilir. Ölçmə metodikalarında dəyişikliklər bu Qaydanın ölçmə metodikalarının işlənilib hazırlanma və attestasiyası tələblərinə uyğun olaraq sənədləşdirilməlidir. Attestasiya edilmiş ölçmə metodikaları (metodları) haqqında məlumatlar attestasiyanı keçirən şəxslər tərəfindən ölçmələrin vəhdətinin təmin edilməsi üzrə dövlət məlumat fonduna verilir.

3. Ölçmə metodikalarının tətbiqi qaydası

3.1. Attestasiya edilmiş ölçmə metodikaları, ölçmələrin dəqiqliyinə nəzarət daxil olmaqla, sənədlərdə qeyd olunan uyğunluğa ciddi riayət etməklə həyata keçirilir.

3.2. Attestasiya edilmiş ölçmə metodikasını istifadəsini nəzərdə tutan hər bir laboratoriya tətbiq etməzdən əvvəl öz laboratoriya şəraitində onun müəyyən edilmiş dəqiqlik göstəriciləri ilə reallaşdırıla bilməsinin təsdiqini keçirirlər.

3.3. Attestasiya edilmiş ölçmə metodikasını istifadə edən laboratoriya, həmin ölçmə metodikasının sənədlərində ifadə olunmuş prosedurlara uyğun olaraq, ölçmələrin keyfiyyətinə daimi nəzarəti həyata keçirməlidir.

3.4. Eyni şəraitdə, eyni bir kəmiyyət üçün iki və daha çox ölçmə metodikalarının mövcud olması ilə bağlı mübahisəli vəziyyət yaranarsa:

3.4.1. rəsmi nəşr edilmiş sənədlərlə reqlamentləşdirilmiş ölçmə metodikası üçün arbitraj metodikası müəyyən edilməlidir. Bu ölçmə

metodikası ölçmələrin vəhdətinin təmin edilməsinin dövlət tənzimlənməsi sahələrinə aid olan ölçmələri və onlara dair məcburi metroloji tələblər, o cümlədən dəqiqlik göstəricilərinə tələblər Xidmət tərəfindən müəyyən edilməlidir;

3.4.2. rəsmi nəşr edilmiş sənədlərlə reqlamentləşdirilməyən metodikalar üçün arbitraj ölçmə metodikası, maraqlı tərəflərin razılığı ilə təyin edilir.

3.5. Attestasiya edilmiş ölçmə metodikalarının tətbiqi prosesində istifadəçilərin iddiaları zəruri əsaslandırılmalarla birlikdə metodikanı işləyib hazırlayan quruma göndərməlidir.

4. Attestasiya edilmiş ölçmə metodikalarına metroloji nəzarət

4.1. Ölçmələrin vəhdətinin təmin edilməsinin dövlət tənzimlənməsi sahəsində tətbiq edilən attestasiya edilmiş ölçmə metodikalarının dövlət metroloji nəzarəti həyata keçirilir.

4.2. Hüquqi şəxslərin metroloji xidmətləri və fərdi sahibkarlar öz fəaliyyətlərində tətbiq edilən ölçmə metodikalarının mövcudluğuna və onlara əməl edilməsinə metroloji nəzarəti həyata keçirirlər.

4.3. Dövlət metroloji nəzarətinin, yaxud hüquqi şəxslərin metroloji xidmətləri və ya fərdi sahibkarlar tərəfindən yerinə yetirilən metroloji nəzarətin həyata keçirilməsi zamanı aşağıdakılar yoxlanılır:

4.3.1. hüquqi şəxslərin metroloji xidmətlərinin və ya fərdi sahibkarların öz fəaliyyətlərində tətbiq etdikləri bütün ölçmə metodikalarının siyahısının mövcudluğu, o cümlədən ölçmələrin vəhdətinin təmin edilməsinin dövlət tənzimlənməsi sahəsində tətbiq edilən standartlaşdırılmış xüsusi qeyd olunan ölçmə metodikalarının siyahısının olması;

4.3.2. attestasiyası haqqında şəhadətnamələrlə birləşərək ölçmə metodikalarını reqlamentləşdirən sənədlərin mövcudluğu;

4.3.3. tətbiq olunan ölçmə vasitələrinin, ölçmə şəraitinin, ölçmələrə hazırlıq və aparılması qaydalarının, ölçmə nəticələrinin işlənməsi və rəsmiləşdirilməsinin reqlamentləşdirilən sənəddə göstərildiyi kimi ölçmə metodikalarına uyğunluğunun mövcudluğu;

4.3.4. ölçmə metodikaları üzrə ölçmə nəticələrinin dəqiqlik göstəricilərinə nəzarət prosedurunun tələblərinə əməl olunması;

4.3.5. ölçmələri aparan şəxslərin ixtisas dərəcələrinin ölçmə metodikalarının sənədlərində müəyyən edilmiş tələblərə uyğun olması;

4.3.6. ölçmə metodikaları ilə reqlamentləşdirilən əməyin təhlükəsizliyinə və ekoloji təhlükəsizliyə aid tələblərə əməl olunması.

Naxçıvan Muxtar Respublikası
Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il
___ oktyabr tarixli ___ nömrəli
Qərarı ilə təsdiq edilmişdir.

2 nömrəli əlavə

Naxçıvan Muxtar Respublikasında beynəlxalq vahidlər sisteminin kəmiyyət vahidləri ilə bərabər sistemdənkənar kəmiyyət vahidlərinin tətbiqi

Q A Y D A S I

1. Ümumi müddəə

1.1. Bu Qayda Naxçıvan Muxtar Respublikasında Beynəlxalq Vahidlər Sisteminin kəmiyyət vahidləri ilə bərabər sistemdənkənar kəmiyyət vahidlərinin tətbiqi qaydasını müəyyən edir.

2. Beynəlxalq vahidlər sisteminin kəmiyyət vahidləri ilə bərabər sistemdənkənar kəmiyyət vahidlərinin tətbiqi

2.1. Ölçülər və Çəkilər üzrə Baş Konfrans tərəfindən qəbul edilmiş Beynəlxalq Vahidlər Sisteminin (bundan sonra - BVS) kəmiyyət vahidləri ilə bərabər, adları və işarələri bu Qaydanın əlavəsində verilmiş cədvəllərdə göstərilən aşağıdakı sistemdənkənar kəmiyyət vahidlərinin tətbiqinə icazə verilir:

2.1.1. bütün dövlət orqanları, fiziki və hüquqi şəxslər tərəfindən istifadə oluna bilən BVS-nin kəmiyyət vahidləri ilə bərabər tətbiqinə yol verilən sistemdənkənar kəmiyyət vahidləri;

2.1.2. bütün dövlət orqanları, fiziki və hüquqi şəxslər tərəfindən yalnız xarici dövlət orqanları, fiziki və hüquqi şəxslər ilə bağlanmış müqavilələr çərçivəsində istifadə oluna bilən və müvəqqəti tətbiqinə yol verilən sistemdənkənar kəmiyyət vahidləri.

2.2. Xarici ölkələrlə əməkdaşlıq sahəsindəki müqavilə - hüquq münasibətlərində, həmçinin ixrac məhsulları ilə birlikdə xaricə göndərilən texniki və başqa sənədlərdə vahidlərin beynəlxalq işarələri tətbiq edilir. Əgər sənədlər xaricə göndərilmirsə, vahidlərin Azərbaycan işarələri işlədilə bilər.

2.3. İxrac olunan məhsulların kəmiyyəti, o cümlədən ölçmə vasitələrinin xarakteristikaları sifarişçi ilə bağlanmış müqavilədə nəzərdə tutulmuş kəmiyyət vahidləri ilə ifadə oluna bilər.

2.4. Nəşrlərdə vahidlərin beynəlxalq və ya Azərbaycan işarələri işlədilə bilər. Kəmiyyət vahidləri üzrə nəşrlər istisna olmaqla, eyni nəşrdə hər iki növün işarələrinin eyni zamanda işlədilməsinə yol verilmir.

“Naxçıvan Muxtar Respublikasında beynəlxalq vahidlər sisteminin kəmiyyət vahidləri ilə bərabər sistemdənkənar kəmiyyət vahidlərinin tətbiqi Qaydası”na

əlavə

Bütün dövlət orqanları, hüquqi və fiziki şəxslər tərəfindən istifadə oluna bilən BVS-nin kəmiyyət vahidləri ilə bərabər tətbiqinə yol verilən sistemdənkənar kəmiyyət vahidləri

1 nömrəli cədvəl. BVS-nin kəmiyyət vahidləri ilə bərabər tətbiqinə yol verilən sistemdənkənar kəmiyyət vahidləri

Kəmiyyətin adı	Vahid					tətbiq sahəsi
	adı	işarəsi		BVS vahidi ilə əlaqəsi		
		Beynəlxalq	Azərbaycan	beynəlxalq	Azərbaycan	
Kütlə	ton	t	T	$1 \cdot 10^3$ kg	$1 \cdot 10^3$ kq	bütün sahələr
	atom kütlə vahidi	u	a.k.v.	$1,6605402 \cdot 10^{-27}$ kg (təxmini)	$1,6605402 \cdot 10^{-27}$ kq (təxmini)	atom fizikası
Zaman	dəqiqə	min	dəq	60 s	60 s	bütün sahələr
	saat	h	st	3600 s	3600 s	
	sutka	d	sut	86400 s	86400 s	
Müstəvi bucaq	dərəcə	...°	...°	$(\pi/180)$ rad = $1,745329... \cdot 10^{-2}$ rad	$(\pi/180)$ rad = $1,745329... \cdot 10^{-2}$ rad	bütün sahələr
	dəqiqə	...'	...'	$(\pi/10800)$ rad = $2,908882... \cdot 10^{-4}$ rad	$(\pi/10800)$ rad = $2,908882... \cdot 10^{-4}$ rad	
	saniyə	..."	..."	$(\pi/648000)$ rad = $4,848137... \cdot 10^{-6}$ rad	$(\pi/648000)$ rad = $4,848137... \cdot 10^{-6}$ rad	
	qrad (qon)	gon	qrad	$(\pi/200)$ rad = $1,57080... \cdot 10^{-2}$ rad	$(\pi/200)$ rad = $1,57080... \cdot 10^{-2}$ rad	geodeziya
Həcm, tutum	litr	l	l	$1 \cdot 10^{-3}$ m ³	$1 \cdot 10^{-3}$ m ³	bütün sahələr
Uzunluq	astronomik vahid	ua	a.v.	$1,49598 \cdot 10^{11}$ m (təxmini)	$1,49598 \cdot 10^{11}$ m (təxmini)	astronomiya
	işıq ili	ly	ii	$9,4605 \cdot 10^{15}$ m (təxmini)	$9,4605 \cdot 10^{15}$ m (təxmini)	
	parsek	pc	pk	$3,0857 \cdot 10^{16}$ m (təxmini)	$3,0857 \cdot 10^{16}$ m (təxmini)	
Optik qüvvə	dioptriya	-	-	$1 \cdot m^{-1}$	$1 \cdot m^{-1}$	optika
Sahə	hektar	ha	ha	$1 \cdot 10^4$ m ²	$1 \cdot 10^4$ m ²	kənd və meşə təsərrüfatı
Enerji	elektron-volt	eV	eV	$1,60218 \cdot 10^{-19}$ J (təxmini)	$1,60218 \cdot 10^{-19}$ C (təxmini)	fizika
	kilovattsaat	kW·h	kVt·st	$3,6 \cdot 10^6$ J	$3,6 \cdot 10^6$ C	elektrik enerjisi sayğacları üçün
Tam güc	volt-ampere	V·A	V·A			elektrotexnika
Reaktiv güc	var	var	var			
Elektrik yükü, elektrik miqdarı	ampere-saat	A·h	A·st	$3,6 \cdot 10^3$ C	$3,6 \cdot 10^3$ Kl	

2 nömrəli cədvəl. Bəzi nisbi və loqarifmik kəmiyyətlər və onların vahidləri

Kəmiyyətin adı	Vahid				
	adı	işarəsi		qiyməti	
		beynəlxalq	Azərbaycan	beynəlxalq	Azərbaycan
Nisbi kəmiyyət (fiziki kəmiyyətin başlanğıc kimi qəbul edilən eyniadlı fiziki kəmiyyətə ölçüsüz nisbəti): FİƏ, nisbi uzanma, nisbi sıxlıq, deformasiya, nisbi dielektrik və maqnit nüfuzluqları, maqnit qavrayıcılıq, komponentin kütlə hissəsi, komponentin molyar hissəsi və s.	vahid	1	1	1	1
	faiz	%	%	$1 \cdot 10^{-2}$	$1 \cdot 10^{-2}$
	promille	‰	‰	$1 \cdot 10^{-3}$	$1 \cdot 10^{-3}$
	milyonda bir hissə	ppm	ppm	$1 \cdot 10^{-6}$	$1 \cdot 10^{-6}$
Loqarifmik kəmiyyət (fiziki kəmiyyətin başlanğıc kimi qəbul edilən eyniadlı fiziki kəmiyyətə ölçüsüz nisbətinin loqarifmi): səs təzyiqinin səviyyəsi, güclənmə, zəifləmə və s.	bel ¹⁾	B	B	$1 B = \lg(P_2/P_1);$ $P_2 = 10 P_1$ olduqda, $1 B = 2 \lg(F_2/F_1);$ $F_2 = \sqrt{10} F_1$ olduqda, P_1, P_2 – eyniadlı energetik (güc, enerji, enerji sıxlığı və s.), F_1, F_2 – eyniadlı “qüvvət” kəmiyyətləridir (gərginlik, cərəyan şiddəti, sahənin gərginliyi və s.)	$1 B = \lg(P_2/P_1);$ $P_2 = 10 P_1$ olduqda, $1 B = 2 \lg(F_2/F_1);$ $F_2 = \sqrt{10} F_1$ olduqda, P_1, P_2 – eyniadlı energetik (güc, enerji, enerji sıxlığı və s.), F_1, F_2 – eyniadlı “qüvvət” kəmiyyətləridir (gərginlik, cərəyan şiddəti, sahənin gərginliyi və s.)
	desibel	dB	dB	0,1 B	0,1 B
Loqarifmik kəmiyyət (fiziki kəmiyyətin başlanğıc kimi qəbul edilən eyniadlı fiziki kəmiyyətə ölçüsüz nisbətinin loqarifmi): səs gurluğunun səviyyəsi	fon	phon	fon	1 phon- səs təzyiqinin səviyyəsi onunla eyni səs gurluğuna malik tezliyi 1000 Hz olan səs üçün 1 dB-yə bərabər olan səs gurluğunun səviyyəsinə bərabərdir	1 fon- səs təzyiqinin səviyyəsi onunla eyni səs gurluğuna malik tezliyi 1000 Hz olan səs üçün 1 dB-yə bərabər olan səs gurluğunun səviyyəsinə bərabərdir
Loqarifmik kəmiyyət (fiziki kəmiyyətin başlanğıc kimi qəbul edilən eyniadlı fiziki kəmiyyətə ölçüsüz nisbətinin loqarifmi): tezlik intervalı	oktava	-	-	1 oktava bərabərdir $\log_2(f_2/f_1), f_2/f_1 = 2$ olduqda, 1 dekada bərabərdir $\lg(f_2/f_1), f_2/f_1 = 10$ olduqda, f_1, f_2 – tezliklərdir	1 oktava bərabərdir $\log_2(f_2/f_1), f_2/f_1 = 2$ olduqda, 1 dekada bərabərdir $\lg(f_2/f_1), f_2/f_1 = 10$ olduqda, f_1, f_2 – tezliklərdir
	dekada	-	-		
Loqarifmik kəmiyyət (fiziki kəmiyyətin başlanğıc kimi qəbul edilən eyniadlı fiziki kəmiyyətə ölçüsüz nisbətinin natural loqarifmi)	neper	Np	Np	$1 Np = 0,8686 \dots B$ $= 8,686 \dots dB$	$1 Np = 0,8686 \dots B$ $= 8,686 \dots dB$

3 nömrəli cədvəl. İnformasiya miqdarı vahidləri

Kəmiyyətin adı	Vahid				Qeyd
	adı	işarə		qiyməti	
		beynəlxalq	Azərbaycan		
İnformasiya miqdarı	bit	bit	bit	1	İkili hesablama sistemində informasiya vahidi (informasiyanın ikili vahidi)
	bayt	B (byte)	B (bayt)	1 B = 8 bit	

Bütün dövlət orqanları, hüquqi və fiziki şəxslər tərəfindən yalnız xarici dövlət orqanları, hüquqi və fiziki şəxslər ilə bağlanmış müqavilələr çərçivəsində istifadə oluna bilən və müvəqqəti tətbiqinə yol verilən sistemdənkənar kəmiyyət vahidləri

Kəmiyyətin adı	Vahid					tətbiq sahəsi
	adı	işarəsi		BVS vahidi ilə əlaqəsi		
		beynəlxalq	Azərbaycan	beynəlxalq	Azərbaycan	
Uzunluq	dəniz mili	n mile	mil	1852 m (dəqiq)	1852 m (dəqiq)	dəniz naviqasiyası
Kütlə	karat	-	kar	$2 \cdot 10^{-4}$ kg (dəqiq)	$2 \cdot 10^{-4}$ kq (dəqiq)	qiymətli daşların, mirvarinin çıxarılması və istehsalı
Xətti sıxlıq	teks	tex	teks	$1 \cdot 10^{-6}$ kg/m (dəqiq)	$1 \cdot 10^{-6}$ kq/m (dəqiq)	tikiş sənayesi
Sürət	uzel	kn	uz	0,514 (4) m/s	0,514 (4) m/s	dəniz naviqasiyası
Təcil	qal	Gal	Gal	0,01 m/s ²	0,01 m/s ²	qravimetriya
Fırlanma tezliyi	dövr bölünün saniyə	r/s	dövr/s	1 s ⁻¹	1 s ⁻¹	elektrotexnika
	dövr bölünün dəqiqə	r/min	dövr/dəq	$1/60$ s ⁻¹ = 0,016 (6) s ⁻¹	$1/60$ s ⁻¹ = 0,016 (6) s ⁻¹	
Təzyiq	bar	bar	bar	$1 \cdot 10^5$ Pa	$1 \cdot 10^5$ Pa	fizika

Naxçıvan Muxtar Respublikası
Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il
_____ oktyabr tarixli _____ nömrəli
Qərarı ilə təsdiq edilmişdir.

3 nömrəli əlavə

Naxçıvan Muxtar Respublikasında kəmiyyət vahidlərinin adları, işarələri və yazılış

Q A Y D A S I

1. Ümumi müddə

1.1. Bu Qayda Naxçıvan Muxtar Respublikasında kəmiyyət vahidlərinin adları, işarələri və yazılış qaydasını müəyyən edir.

2. Kəmiyyət vahidlərinin adları və işarələri

2.1. Ölçülər və Çəkilər üzrə Baş Konfrans tərəfindən qəbul edilmiş Beynəlxalq Vahidlər Sisteminin (bundan sonra - BVS) kəmiyyət vahidləri, adları və işarələri bu Qaydanın əlavəsində verilmiş cədvəllərdə göstərilən qaydada Naxçıvan Muxtar Respublikasının ərazisində tətbiq edilir.

2.2. Xarici ölkələrlə əməkdaşlıq sahəsindəki müqavilə-hüquq münasibətlərində, həmçinin ixrac məhsulları ilə birlikdə xaricə göndərilən texniki və digər sənədlərdə vahidlərin beynəlxalq işarələri tətbiq edilir. Əgər sənədlər xaricə göndərilərsə, vahidlərin Azərbaycan işarələri işlədilə bilər.

2.3. Muxtar Respublikadan ixrac olunan məhsulların kəmiyyəti, o cümlədən ölçmə vasitələrinin xarakteristikaları sifarişçi ilə bağlanmış müqavilədə nəzərdə tutulmuş kəmiyyət vahidləri ilə ifadə oluna bilər.

2.4. Nəşrlərdə vahidlərin beynəlxalq və ya Azərbaycan işarələri işlədilə bilər. Kəmiyyət vahidləri üzrə nəşrlər istisna olmaqla, eyni nəşrdə hər iki növün işarələrinin eyni zamanda işlədilməsinə yol verilmir.

3. BVS-nin onluğun misl və hissə vahidlərinin adlarının və işarələrinin əmələ gətirilməsi

3.1. BVS-nin onluğun misl və hissə vahidlərinin adları və işarələri bu Qaydanın əlavəsində (5 nömrəli cədvəl) göstərilən vuruqların və önsəkilçilərin köməyi ilə əmələ gətirilir.

3.2. Vahidin adına və işarəsinə iki və ya daha artıq önsəkilçinin bir-birinin ardınca birləşdirilməsinə yol verilmir (məsələn, “mikromikrofarad” vahidinin adının əvəzinə “pikofarad” yazmaq lazımdır).

Qeydlər:

1. Kütlənin əsas vahidinin adı - kiloqram “kilo” önşəkilçisini özündə saxladığından, kütlə vahidinin misl və hissələrini əmələ gətirmək üçün kütlənin hissə vahidi - qram (0,001 kg) və önşəkilçi “qram” sözünə birləşdirilir. Məsələn, mikroqram (μkg , mkkq) vahidinin əvəzinə milliqram (mg, mq).

2. Kütlənin hissə vahidi - qramın önşəkilçi birləşdirmədən tətbiq edilməsinə yol verilir.

3.3. Önşəkilçi və ya onun işarəsini vahidin adı və ya uyğun olaraq axırının işarəsi ilə birlikdə yazmaq lazımdır.

3.4. Əgər vahid vahidlərin hasili və ya nisbəti kimi əmələ gəlmişdirsə, önşəkilçi və ya onun işarəsi hasilə və ya nisbətə daxil olan birinci vahidin adına və ya işarəsinə birləşdirilir. Məsələn:

Düzdür:

kilopaskal-saniyə bölünsün metr
(kPa·s/m; κPa·s/m)

Düz deyildir:

paskal-kilosaniyə bölünsün metr
(Pa·ks/m; Pa·ks/m)

Önşəkilçinin hasilin ikinci vuruğuna və ya məxrəcə birləşdirilməsinə yalnız belə vahidlərin geniş yayıldığı və bu bəndə uyğun olaraq əmələ gətirilən vahidlərə keçidin çətinlikləri ilə əlaqədar əsaslandırılmış hallarda yol verilir. Məsələn: ton-kilometr (t·km, t·km), volt bölünsün santimetr (V/cm, V/sm), amper bölünsün kvadrat millimetr (A/mm^2 , A/mm^2).

3.5. Qüvvətə yüksəldilən başlanğıc vahidin misl və hissə vahidləri başlanğıc vahidin adına önşəkilçi birləşdirməklə əmələ gətirilir. Məsələn: metrin ikinci dərəcəsi ibarət olan sahənin kvadrat metr vahidinin misl və ya hissələrinin adlarını əmələ gətirmək üçün önşəkilçi bu axırını vahidin adına birləşdirilir: kvadrat kilometr, kvadrat santimetr və s.

3.6. Qüvvətə yüksəldilən başlanğıc vahidin misl və hissə vahidlərinin işarələri uyğun dərəcə göstəricisini başlanğıc vahidin misl və hissə vahidinin işarəsinə əlavə etməklə əmələ gətirilir, bununla belə, göstərici misl və hissə vahidinin (önşəkilçi ilə birlikdə) qüvvətə yüksəldilməsini göstərir.

Misallar:

$$1. 5 \text{ km}^2 = 5 (10^3 \text{ m})^2 = 5 \cdot 10^6 \text{ m}^2;$$

$$2. 250 \text{ cm}^3/\text{s} = 250 (10^{-2} \text{ m})^3/\text{s} = 250 \cdot 10^{-6} \text{ m}^3/\text{s};$$

$$3. 0,002 \text{ cm}^{-1} = 0,002(10^{-2} \text{ m})^{-1} = 0,002 \cdot 100 \text{ m}^{-1} = 0,2 \text{ m}^{-1}.$$

4. Vahidlərin işarələrinin yazılışı

4.1. Kəmiyyətlərin qiymətlərinin yazılışı zamanı vahidlər hərflərlə və ya xüsusi işarələrlə (...°, ...', ...") göstərilir və aşağıdakı hərfi işarələr tətbiq edilir:

4.1.1. beynəlxalq (latın və ya yunan əlifbasının hərflərini istifadə etməklə);

4.1.2. Azərbaycan (latın əlifbasının hərflərini istifadə etməklə).

4.2. Vahidlərin hərfi işarələri düz şriftlə çap olunur. Vahidlərin işarələrində nöqtə qısaltılma işarəsi kimi qoyulmur.

4.3. Vahidlərin işarələri kəmiyyətlərin ədədi qiymətlərindən sonra və onlarla bir sətirdə (digər sətərə keçirilmədən) yazılır. Vahidlərin işarəsinin qarşısında duran çəp xətlə kəsrdən ibarət olan ədədi qiymət mötərizədə yazılır. Ədədin axırncı rəqəmi ilə vahidin işarəsi arasında məsafə saxlanılır.

Məsələn:

Düzdür:	Düz deyildir:
100 kW; 100 kVt	100kW; 100kVt
80 %	80%
20 °C	20°C
(1/60) s ⁻¹	(1/60)s ⁻¹

Qarşısında məsafə qoyulmayan sətir üstünə qaldırılmış işarələr istisna təşkil edir.

Düzdür:	Düz deyildir:
20 ⁰	20 ⁰

4.4. Onluq kəsir olduqda, kəmiyyətin ədədi qiymətində vahidin işarəsi bütün rəqəmlərdən sonra yerləşdirilir. Məsələn:

Düzdür:	Düz deyildir:
423,06 m; 423,06 m	423 m 0,6; 423 m, 06
5,758° və ya 5°45,48'	5°758 və ya 5°45',48
və ya 5°45'28,8"	və ya 5°45'28",8

4.5. Həddi meyilli kəmiyyətlərin qiymətlərini göstərən zaman həddi meyilli ədədi qiymətlər mötərizəyə alınır və vahidin işarəsi mötərizədən sonra qoyulur və ya vahidin işarəsi kəmiyyətin ədədi qiymətindən sonra və onun həddi meyilindən sonra yazılır.

Məsələn:

Düzdür:	Düz deyildir:
(100,0 ± 0,1) kg;	100,0 ± 0,1 kg;
(100,0 ± 0,1) κq	100,0 ± 0,1 κq
50 g ± 1 g; 50 q ± 1 q	50 ± 1 g; 50 ± 1 q

4.6. Qrafaların başlıqlarında və cədvəlin sətirlərinin adlarında (yan sütunlarda) vahidlərin işarələrini tətbiq etmək olar:

Misal 1.

Nominal sərf, m ³ /h	Göstərişlərin yuxarı həddi, m ³	Sağ kənar diyircəyin bölgüsünün qiyməti, m ³ (çox olmamaqla)
40 və 60	100 000	0,002
100, 160, 250, 400, 600 və 1000	1 000 000	0,02
2 500, 4 000, 6 000 və 10 000	10 000 000	0,2

Misal 2.

Göstəricinin adı	Dartı gücünün qiyməti, kW		
	18	25	37
Qabarit ölçüləri, mm:			
uzunluq	3 080	3 500	4 090
en	1 430	1 685	2 395
hündürlük	2 190	2 745	2 770
Cıdır, mm	1 090	1 340	1 823
İşıq zolağı, mm	275	640	345

4.7. Düsturlara daxil olan kəmiyyət işarələrinin izahında vahidlərin işarələrini tətbiq etmək olar. Vahidlərin işarələrinin, kəmiyyətlər və ya onların ədədi qiymətləri arasındakı asılılığı ifadə edən və hərflərlə təqdim olunan düsturlarla bir sətirdə yerləşdirilməsinə yol verilmir. Məsələn:

Düzdür:

$$v = 3,6 \text{ s/t,}$$

v – sürət, km/h

s - yol, m

t - zaman, s

Düz deyildir:

$$v = 3,6 \text{ s/t km/h}$$

s - yol, m

t - zaman, s

4.8. Hasilə daxil olan vahidlərin hərfi işarələri vurma işarəsi kimi orta xətdə qoyulan nöqtələrlə ayrılır. Bu məqsədlə “x” simvolundan istifadə olunmasına yol verilmir.

Məsələn:

Düzdür:

N·m; N·m

A·m²; A·m²

Pa·s; Pa·s

Düz deyildir:

Nm; Nm

Am²; Am²

Pas; Pas

Maşında yazılmış mətnlərdə nöqtəni qaldırmamağa yol verilir. Hasilə daxil olan vahidlərin hərfi işarələrini (əgər bu anlaşılmazlıq yaratmırsa) məsafə ilə ayırmağa yol verilir.

4.9. Vahidlərin nisbətinin hərfi işarələrində bölmə işarəsi kimi yalnız bir çəp və ya üfüqi xətdən istifadə olunur. Vahidlərin işarələrinin qüvvətə yüksəldilmiş (müsbət və mənfi) vahidlərin işarələrinin hasili şəklində tətbiq edilməsinə yol verilir.

Əgər nisbətə daxil olan vahidlərdən biri üçün mənfi dərəcə şəklində işarə (məsələn, s^{-1} , m^{-1} , K^{-1} ; s^{-1} , m^{-1} , K^{-1}) müəyyən olunmuşdursa, çəp və ya üfüqi xəttin tətbiq edilməsinə yol verilmir. Məsələn:

Düzdür:

$$W \cdot m^{-2} \cdot K^{-1}; Vt \cdot m^{-2} \cdot K^{-1}$$

$$\frac{W}{m^2 \cdot K}; \frac{Vt}{m^2 \cdot K}$$

Düz deyildir:

$$W/m^2/K; Vt/m^2/K$$

$$\frac{W}{m^2}; \frac{Vt}{m^2} \cdot \frac{1}{K}$$

4.10. Çəp xətti tətbiq edən zaman sürət və məxrəcdəki vahidlərin işarələri bir sətirdə yerləşdirilir və məxrəcdə vahidlərin işarələrinin hasili mötərizəyə alınır. Məsələn:

Düzdür:

$$m/s; m/s$$

$$W/(m \cdot K); Vt/(m \cdot K)$$

Düz deyildir:

$$m/s; m/s$$

$$W/m \cdot K; Vt/m \cdot K$$

4.11. İki və ya daha artıq vahiddən ibarət olan törəmə vahidi göstərən zaman vahidlərin hərfi işarələrini və adlarını kombinasiya etməyə, yəni bəzi vahidləri işarələrlə, digərlərini isə adlarla göstərməyə yol verilmir. Məsələn:

Düzdür:

$$80 \text{ km/st}$$

$$80 \text{ kilometr bölünsün saat}$$

Düz deyildir:

$$80 \text{ km/saat}$$

$$80 \text{ km bölünsün saat}$$

4.12. Xüsusi işarələrin: $\dots^\circ$, $\dots'$, $\dots''$, % və ‰ vahidlərinin hərfi işarələri ilə birləşmələrinin tətbiq edilməsinə yol verilir. Məsələn: $\dots^\circ/s$.

5. BVS-nin koherent törəmə vahidlərinin əmələ gətirilməsi

5.1. BVS-nin koherent törəmə vahidləri (bundan sonra - törəmə vahidlər), bir qayda olaraq, ədədi əmsalları 1-ə bərabər olan kəmiyyətlər arasındakı sadə əlaqə tənliyinin (təyinedici tənliklərin) köməyi ilə əmələ

gətirilir. Törəmə vahidləri əmələ gətirmək üçün əlaqə tənliklərindəki kəmiyyətlərin işarələri BVS vahidlərinin işarələri ilə əvəz olunur.

Misal 1. Sürət vahidi düzxətli və bərabərsürətli hərəkət edən maddi nöqtənin sürətini təyin edən tənlik vasitəsilə əmələ gəlir:

$$v = \frac{s}{t},$$

burada:

v – sürət,

s – gedilən yolun uzunluğu,

t – maddi nöqtənin hərəkət müddətidir.

s və t -nin yerinə onların BVS vahidlərinin işarələrini qoyduqda,
 $[v] = [s] / [t] = 1 \text{ m/s}$.

Deməli, sürətin BVS vahidi metr bölünsün saniyədir. O, düzxətli və bərabərsürətli hərəkət edən maddi nöqtənin elə sürətinə bərabərdir ki, bu zaman bu nöqtə 1 s müddətində 1 m məsafəyə yerini dəyişir.

Əgər əlaqə tənliyində qiyməti 1-dən fərqli ədədi əmsallar varsa, onda BVS-nin koherent törəmə vahidlərini əmələ gətirmək üçün tənliyin sağ tərəfinə əmsala vurulduqdan sonra 1-ə bərabər ümumi ədədi qiymət verən BVS vahidlərindəki qiymətləri ilə kəmiyyətlərin işarələri qoyulur.

Misal 2. Əgər enerji vahidini əmələ gətirmək üçün aşağıdakı tənlik istifadə olunursa,

burada:

$$E = \frac{1}{2} m v^2,$$

E – kinetik enerji,

m – maddi nöqtənin kütləsi,

v – maddi nöqtənin hərəkət sürətidir.

onda, enerjinin BVS koherent vahidini əmələ gətirmək üçün

$$[E] = \frac{1}{2} (2[m] \cdot [v]^2) = \frac{1}{2} (2 \text{ kg}) (1 \text{ m/s})^2 = 1 \text{ kg} \cdot \text{m/s}^2 \cdot \text{m} = 1 \text{ N} \cdot \text{m} = 1 \text{ J}$$

və ya

$$[E] = \frac{1}{2} [m] (\sqrt{2} [v])^2 = \frac{1}{2} (1 \text{ kg}) (\sqrt{2} \text{ m/s})^2 = 1 \text{ kg} \cdot \text{m/s}^2 \cdot \text{m} = 1 \text{ N} \cdot \text{m} = 1 \text{ J} \quad \text{tənlikləri istifadə}$$

olunur.

Deməli, enerjinin BVS vahidi (nyuton-metrə bərabər) couldur. Gətirilən misallarda o, kütləsi 2 kg, 1m/s sürətlə hərəkət edən və ya kütləsi 1 kg, $\sqrt{2}$ m/s sürətlə hərəkət edən cismin kinetik enerjisinə bərabərdir.

“Naxçıvan Muxtar Respublikasında
kəmiyyət vahidlərinin adları,
işarələri və yazılış Qaydası”na

əlavə

**Naxçıvan Muxtar Respublikasının ərazisində tətbiq edilən, Ölçülər
və Çəkilər üzrə Baş Konfrans tərəfindən qəbul olunan BVS-nin
kəmiyyət vahidləri**

1 nömrəli cədvəl. BVS-nin əsas kəmiyyət vahidləri

Kəmiyyət		Vahid			
adı	ölçüsü	adı	işarəsi		tərfi
			beynəlxalq	Azərbaycan	
Uzunluq	L	metr	m	m	metr -ışığın vakuumda $1/299792458$ s zaman intervalında qət etdiyi yolun uzunluğudur [XVII ÖÇBK (1983-cü il), Qətnamə 1]
Kütlə	M	kiloqram	kg	kq	kiloqram -kiloqramın beynəlxalq prototipinin kütləsinə bərabər olan kütlə vahididir [I ÖÇBK (1889-cu il) və III ÖÇBK (1901-ci il)]
Zaman	T	saniyə	s	s	saniyə -seziyum-133 atomunun əsas halının iki ifratnazik səviyyələri arasındakı keçidə uyğun şüalanmanın $9\ 192\ 631\ 770$ perioduna bərabər olan zamandır [XIII ÖÇBK (1967-ci il), Qətnamə 1]
Elektrik cərəyanı (elektrik cərəyanı şiddəti)	I	amper	A	A	amper -vakuumda bir-birindən 1 m məsafədə yerləşən sonsuz uzunluğa və çox kiçik dairəvi en kəsiyi sahəsinə malik iki paralel düz xətlə naqıldən keçən zaman naqilin hər 1 m hissəsində $2 \cdot 10^{-7}$ N qüvvə yaradan dəyişməyən cərəyanın şiddətidir [ÖÇBK (1946-cı il), IX ÖÇBK (1948-ci il) tərəfindən bəyənilmiş Qətnamə 2]
Termodinamik temperatur	Θ	kelvin	K	K	kelvin – suyun üçqat nöqtəsinin termodinamik temperaturunun $1/273,16$ hissəsinə bərabər olan termodinamik temperatur vahididir [XIII ÖÇBK (1967-ci il), Qətnamə 4]
Maddə miqdarı	N	mol	mol	mol	mol – kütləsi $0,012$ kg olan karbon-12-də yerləşən atomların sayı qədər struktur elementinə malik sistemin maddə miqdarıdır. Mol-u tətbiq edən zaman struktur elementlərinin spesifik xüsusiyyətləri göstərilməlidir və onlar atomlar, molekullar, ionlar, elektronlar və digər hissəciklər və ya spesifik xüsusiyyətləri göstərilmiş hissəciklər qrupu ola bilər [XIV ÖÇBK (1971-ci il), Qətnamə 3]
İşıq şiddəti	J	kandela	cd	kd	kandela – verilən istiqamətdə energetik işıq şiddəti $1/683$ W/sr olan $540 \cdot 10^{12}$ Hz tezlikli monoxromatik şüa buraxan mənbənin bu istiqamətdəki işıq şiddətidir [XVI ÖÇBK (1979-cu il), Qətnamə 3]

2 nömrəli cədvəl. Adları və işarələri BVS-nin əsas kəmiyyət vahidlərinin adları və işarələrindən istifadə edilməklə yaradılan BVS-nin törəmə vahidləri

Kəmiyyət		Vahid		
adı	ölçüsü	adı	işarəsi	
			beynəlxalq	Azərbaycan
Sahə	L^2	kvadrat metr	m^2	m^2
Həcm, tutum	L^3	kub metr	m^3	m^3
Sürət	LT^{-1}	metr bölünsün saniyə	m/s	m/s
Təcil	LT^{-2}	metr bölünsün kvadrat saniyə	m/s^2	m/s^2
Dalğa ədədi	L^{-1}	bir bölünsün metr	m^{-1}	m^{-1}
Sıxlıq	$L^{-3}M$	kiloqram bölünsün kub metr	kg/m^3	kq/m^3
Xüsusi həcm	L^3M^{-1}	kub metr bölünsün kiloqram	m^3/kg	m^3/kq
Elektrik cərəyanının sıxlığı	$L^{-2}I$	amper bölünsün kvadrat metr	A/m^2	A/m^2
Maqnit sahəsinin gərginliyi	$L^{-1}I$	amper bölünsün metr	A/m	A/m
Komponentin molyar konsentrasiyası	$L^{-3}N$	mol bölünsün kub metr	mol/m^3	mol/m^3
Parlaqlıq	$L^{-2}J$	kandela bölünsün kvadrat metr	cd/m^2	kd/m^2

3 nömrəli cədvəl. Xüsusi adlara və işarələrə malik BVS-nin törəmə vahidləri

Kəmiyyət		Vahid				
adı	ölçüsü	adı	işarəsi		BVS-nin əsas və törəmə vahidləri ilə ifadəsi	
			beynəlxalq	Azərbaycan	beynəlxalq	Azərbaycan
Müstəvi bucaq	1	radian	rad	rad	$m \cdot m^{-1}$	$m \cdot m^{-1}$
Cism bucağı	1	steradian	sr	sr	$m^2 \cdot m^{-2}$	$m^2 \cdot m^{-2}$
Tezlik	T^{-1}	hers	Hz	Hs	s^{-1}	s^{-1}
Qüvvə	LMT^{-2}	nyuton	N	N	$m \cdot kg \cdot s^{-2}$	$m \cdot kq \cdot s^{-2}$
Təzyiq	$L^{-1}MT^{-2}$	paskal	Pa	Pa	$m^{-1} \cdot kg \cdot s^{-2}$	$m^{-1} \cdot kq \cdot s^{-2}$
Enerji, iş, istilik miqdarı	L^2MT^{-2}	coul	J	C	$m^2 \cdot kg \cdot s^{-2}$	$m^2 \cdot kq \cdot s^{-2}$
Güc	L^2MT^{-3}	vatt	W	Vt	$m^2 \cdot kg \cdot s^{-3}$	$m^2 \cdot kq \cdot s^{-3}$
Elektrik yükü, elektrik miqdarı	TI	kulon	C	Kl	$s \cdot A$	$s \cdot A$
Elektrik gərginliyi, elektrik potensialı, elektrik potensialları fərqi, elektrik hərəkət qüvvəsi	$L^2MT^{-3} I^{-1}$	volt	V	V	$m^2 \cdot kg \cdot s^{-3} \cdot A^{-1}$	$m^2 \cdot kq \cdot s^{-3} \cdot A^{-1}$
Elektrik tutumu	$L^{-2}M^{-1} T^4 I^2$	farad	F	F	$m^{-2} \cdot kg^{-1} \cdot s^4 \cdot A^2$	$m^{-2} \cdot kq^{-1} \cdot s^4 \cdot A^2$
Elektrik müqaviməti	$L^2MT^{-3} I^{-2}$	om	Ω	Om	$m^2 \cdot kg \cdot s^{-3} \cdot A^{-2}$	$m^2 \cdot kq \cdot s^{-3} \cdot A^{-2}$
Elektrik keçiriciliyi	$L^{-2}M^{-1} T^3 I^2$	simens	S	Sm	$m^{-2} \cdot kg^{-1} \cdot s^3 \cdot A^2$	$m^{-2} \cdot kq^{-1} \cdot s^3 \cdot A^2$
Maqnit induksiyası seli, maqnit seli	$L^2MT^{-2} I^{-1}$	veber	Wb	Vb	$m^2 \cdot kg \cdot s^{-2} \cdot A^{-1}$	$m^2 \cdot kq \cdot s^{-2} \cdot A^{-1}$
Maqnit seli sıxlığı, maqnit induksiyası	$MT^{-2} I^{-1}$	tesla	T	Tl	$kg \cdot s^{-2} \cdot A^{-1}$	$kq \cdot s^{-2} \cdot A^{-1}$
İnduktivlik, qarşılıqlı induktivlik	$L^2MT^{-2} I^{-2}$	henri	H	Hn	$m^2 \cdot kg \cdot s^{-2} \cdot A^{-2}$	$m^2 \cdot kq \cdot s^{-2} \cdot A^{-2}$
Selsi temperaturu	Θ	dərəcə selsi	$^{\circ}C$	$^{\circ}C$	K	K
İşıq seli	J	lümen	lm	lm	$cd \cdot sr$	$kd \cdot sr$
İşıqlılıq	$L^{-2}J$	lüks	lx	lk	$m^{-2} \cdot cd \cdot sr$	$m^{-2} \cdot kd \cdot sr$
Radioaktiv mənbədə nuklidin aktivliyi (radionuklidin aktivliyi)	T^{-1}	bekkerel	Bq	Bk	s^{-1}	s^{-1}
İonlaşdırıcı şüalanmanın udulma dozası, kerma	L^2T^{-2}	qrey	Gy	Qr	$m^2 \cdot s^{-2}$	$m^2 \cdot s^{-2}$
İonlaşdırıcı şüalanmanın ekvivalent dozası, ionlaşdırıcı şüalanmanın effektiv dozası	L^2T^{-2}	zivert	Sv	Zv	$m^2 \cdot s^{-2}$	$m^2 \cdot s^{-2}$
Katalizatorun aktivliyi	NT^{-1}	katal	kat	kat	$mol \cdot s^{-1}$	$mol \cdot s^{-1}$

4 nömrəli cədvəl. Adları və işarələri 3 nömrəli cədvəldə göstərilmiş xüsusi adlar və işarələrdən istifadə edilməklə əmələ gətirilən BVS-nin törəmə vahidləri

Kəmiyyət		Vahid				
adı	ölçüsü	adı	işarəsi		BVS-nin əsas və törəmə vahidləri ilə ifadəsi	
			beynəlxalq	Azərbaycan	beynəlxalq	Azərbaycan
Qüvvə momenti	L^2MT^{-2}	nyuton-metr	N·m	N·m	$m^2 \cdot kg \cdot s^{-2}$	$m^2 \cdot kq \cdot s^{-2}$
Səthi gərginlik	MT^{-2}	nyuton bölünsün metr	N/m	N/m	$kg \cdot s^{-2}$	$kq \cdot s^{-2}$
Dinamik özüllülük	$L^{-1}MT^{-1}$	paskal-saniyə	Pa·s	Pa·s	$m^{-1} \cdot kg \cdot s^{-1}$	$m^{-1} \cdot kq \cdot s^{-1}$
Elektrik yükünün fəza sıxlığı	$L^{-3}TI$	kulon bölünsün kub metr	C/m ³	Kl/m ³	$m^{-3} \cdot s \cdot A$	$m^{-3} \cdot s \cdot A$
Elektrik sürüşməsi	$L^{-2}TI$	kulon bölünsün kvadrat metr	C/m ²	Kl/m ²	$m^{-2} \cdot s \cdot A$	$m^{-2} \cdot s \cdot A$
Elektrik sahəsinin gərginliyi	$LMT^{-3}I^{-1}$	volt bölünsün metr	V/m	V/m	$m \cdot kg \cdot s^{-3} \cdot A^{-1}$	$m \cdot kq \cdot s^{-3} \cdot A^{-1}$
Dielektrik nüfuzluğu	$L^{-3}M^{-1}T^4I^2$	farad bölünsün metr	F/m	F/m	$m^{-3} \cdot kg^{-1} \cdot s^4 \cdot A^2$	$m^{-3} \cdot kq^{-1} \cdot s^4 \cdot A^2$
Maqnit nüfuzluğu	$LMT^{-2}I^{-2}$	henri bölünsün metr	H/m	Hn/m	$m \cdot kg \cdot s^{-2} \cdot A^{-2}$	$m \cdot kq \cdot s^{-2} \cdot A^{-2}$
Xüsusi enerji	L^2T^{-2}	coul bölünsün kiloqram	J/kg	C/kq	$m^2 \cdot s^{-2}$	$m^2 \cdot s^{-2}$
Sistemin istilik tutumu sistemin entropiyası	$L^2MT^{-2}\Theta$	coul bölünsün kelvin	J/K	C/K	$m^2 \cdot kg \cdot s^{-2} \cdot K^{-1}$	$m^2 \cdot kq \cdot s^{-2} \cdot K^{-1}$
Xüsusi istilik tutumu, xüsusi entropiya	$L^2T^{-2}\Theta^{-1}$	coul bölünsün kiloqram-kelvin	J/(kg·K)	C/(kq·K)	$m^2 \cdot s^{-2} \cdot K^{-1}$	$m^2 \cdot s^{-2} \cdot K^{-1}$
Enerji selinin səth sıxlığı	MT^{-3}	vatt bölünsün kvadrat metr	W/m ²	Vt/m ²	$kg \cdot s^{-3}$	$kq \cdot s^{-3}$
İstilikkeçirmə	$LMT^{-3}\Theta^{-1}$	vatt bölünsün metr-kelvin	W/(m·K)	Vt/(m·K)	$m \cdot kg \cdot s^{-3} \cdot K^{-1}$	$m \cdot kq \cdot s^{-3} \cdot K^{-1}$
Molyar daxili enerji	$L^2MT^{-2}N^{-1}$	coul bölünsün mol	J/mol	C/mol	$m^2 \cdot kg \cdot s^{-2} \cdot mol^{-1}$	$m^2 \cdot kq \cdot s^{-2} \cdot mol^{-1}$
Molyar entropiya, molyar istilik tutumu	$L^2MT^{-2}\Theta^{-1}N^{-1}$	coul bölünsün mol-kelvin	J/(mol·K)	C/(mol·K)	$m^2 \cdot kg \cdot s^{-2} \cdot K^{-1} \cdot mol^{-1}$	$m^2 \cdot kq \cdot s^{-2} \cdot K^{-1} \cdot mol^{-1}$
Foton şüalanmasının ekspozisiya dozası (qamma və rentgen şüalanmasının ekspozisiya dozası)	$M^{-1}TI$	kulon bölünsün kiloqram	C/kg	Kl/kq	$kg^{-1} \cdot s \cdot A$	$kq^{-1} \cdot s \cdot A$
Udulma dozasının gücü	L^2T^{-3}	qrey bölünsün saniyə	Gy/s	Qr/s	$m^2 \cdot s^{-3}$	$m^2 \cdot s^{-3}$
Bucaq sürəti	$L^{-3}M^{-1}T^4I^2$	radian bölünsün saniyə	F/m	F/m	$m^{-3} \cdot kg^{-1} \cdot s^4 \cdot A^2$	$m^{-3} \cdot kq^{-1} \cdot s^4 \cdot A^2$
Şüalanma qüvvəsi	$LMT^{-2}I^{-2}$	vatt bölünsün steradian	H/m	Hn/m	$m \cdot kg \cdot s^{-2} \cdot A^{-2}$	$m \cdot kq \cdot s^{-2} \cdot A^{-2}$
Energetik parlaqlıq	L^2T^{-2}	vatt bölünsün steradian-kvadrat metr	J/kg	C/kq	$m^2 \cdot s^{-2}$	$m^2 \cdot s^{-2}$

5 nömrəli cədvəl. BVS-nin onluğun misl və hissə vahidlərinin adlarını və işarələrini əmələ gətirmək üçün istifadə olunan vuruqlar və önsəkilçilər

Onluq vuruq	Önsəkilçi	Önsəkilçinin işarəsi		Onluq vuruq	Önsəkilçi	Önsəkilçinin işarəsi	
		beynəlxalq	Azərbaycan			beynəlxalq	Azərbaycan
10^{24}	yotta	Y	Y	10^{-1}	desi	d	d
10^{21}	zetta	Z	Z	10^{-2}	santi	c	s
10^{18}	eksa	E	E	10^{-3}	milli	m	m
10^{15}	peta	P	P	10^{-6}	mikro	μ	mk
10^{12}	tera	T	T	10^{-9}	nano	n	n
10^9	qiqa	G	Q	10^{-12}	piko	p	p
10^6	meqa	M	M	10^{-15}	femto	f	f
10^3	kilo	k	k	10^{-18}	atto	a	a
10^2	hekto	h	h	10^{-21}	zepto	z	z
10^1	deka	da	da	10^{-24}	yokto	y	y

Naxçıvan Muxtar Respublikası
Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il
____ oktyabr tarixli ____ nömrəli
Qərarı ilə təsdiq edilmişdir.

4 nömrəli əlavə

Naxçıvan Muxtar Respublikasında texniki vasitələrin ölçmə vasitələrinə aid edilməsi

Q A Y D A S I

1. Ümumi müddəalar

1.1. Bu Qayda Naxçıvan Muxtar Respublikasında texniki vasitələrin ölçmə vasitələrinə aid edilməsi qaydasını müəyyən edir.

1.2. Bu Qayda texniki vasitələrin istehsalçıları, idxalçıları və istifadəçiləri olan dövlət orqanlarına, hüquqi və fiziki şəxslərə şamil edilir.

2. Texniki vasitələrin ölçmə vasitələrinə aid edilməsinin qaydaları

2.1. Texniki vasitələrin ölçmə vasitələrinə aid edilməsi barədə qərar dövlət orqanlarının, hüquqi və fiziki şəxslərin müraciəti əsasında Naxçıvan Muxtar Respublikasının Antiinhisar və İstehlak Bazarına Nəzarət Dövlət Xidməti (bundan sonra - Xidmət) tərəfindən qəbul edilir.

2.2. Texniki vasitələrin ölçmə vasitələrinə aid edilməsinə dair Xidmətə edilmiş müraciətə aşağıdakı sənədlər əlavə olunmalıdır:

2.2.1. texniki vasitənin təsviri (texniki vasitənin quruluşu, iş prinsipi, tərkibi) və istismar sənədləri;

2.2.2. texniki vasitənin istifadə sahəsi və istifadə forması;

2.2.3. texniki vasitənin ölçmə vasitəsi kimi istifadəsini zəruri edən amillər barədə məlumatlar.

2.3. Xarici ölkələrdə istehsal olunmuş texniki vasitələrin sənədləri Xidmətə Azərbaycan dilinə tərcüməsi notariat qaydasında təsdiq edilmiş formada təqdim olunmalıdır.

2.4. Texniki vasitələr ölçmə vasitələrinə aid edilməsi üçün aşağıdakı tələblərə cavab verməlidir:

2.4.1. ölçmələrin normalaşdırılan dəqiqliklə aparılması;

2.4.2. metroloji və texniki xüsusiyyətlərin mövcudluğu;

2.4.3. texniki vasitə ilə aparılan ölçmələrin nəticələrinin təhrif olunmasına səbəb ola bilən icazəsiz sazlama və müdaxilənin qarşısının alınması məqsədi ilə texniki vasitənin konstruksiyasının, proqram təminatı

da daxil olmaqla, onun müvafiq hissələrinə müdaxilə edilmənin məhdudluğunu təmin etməsi.

2.5. Texniki vasitələrin ölçmə vasitələrinə aid olunmasına dair müraciətə Xidmətdə 30 (otuz) gün müddətində baxılır, bu Qaydanın 2.4-cü bəndində göstərilmiş tələblər əsas götürülməklə texniki vasitələrin ölçmə vasitələrinə aid olub-olmaması araşdırılır və müvafiq qərar qəbul edilir. Qərar da aşağıdakı məlumatlar əks olunmalıdır:

2.5.1. texniki vasitələrin ölçmə vasitələrinə aid edilməsi ilə əlaqədar müraciət etmiş dövlət orqanının, hüquqi və ya fiziki şəxsin adı;

2.5.2. texniki vasitənin adı;

2.5.3. texniki vasitələrin ölçmə vasitələrinə aid edilməsinə dair müraciətin daxilolma tarixi;

2.5.4. texniki vasitələrin ölçmə vasitələrinə aid edilməsinə dair müraciətə əlavə olunmuş sənədlərin siyahısı;

2.5.5. qərarı qəbul etmiş şəxsin soyadı, adı, atasının adı, vəzifəsi və imzası.

2.6. Texniki vasitənin ölçmə vasitələrinə aid edilməsindən imtina barədə qərar da imtinanın əsasları dəqiq göstərilməli və hüquqi cəhətdən əsaslandırılmalıdır.

2.7. Xidmət tərəfindən qəbul olunmuş qərar barədə 3 (üç) gün müddətində texniki vasitələrin ölçmə vasitələrinə aid edilməsi ilə əlaqədar müraciət etmiş dövlət orqanına, hüquqi və fiziki şəxsə məlumat verilir və qərarın surəti ona göndərilir.

2.8. Texniki vasitələrin ölçmə vasitələrinə aid edilməsi ilə əlaqədar müraciət etmiş dövlət orqanı, hüquqi və fiziki şəxs Xidmətin vəzifəli şəxslərinin hərəkətlərindən (qərarlarından) inzibati qaydada və (və ya) məhkəməyə şikayət verə bilər.

Naxçıvan Muxtar Respublikası
Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il
____ oktyabr tarixli ____ nömrəli
Qərarı ilə təsdiq edilmişdir.

5 nömrəli əlavə

**NAXÇIVAN MUXTAR RESPUBLİKASININ
ANTIİNHİSAR VƏ İSTEHLAK BAZARINA NƏZARƏT DÖVLƏT XİDMƏTİ
STANDART NÜMUNƏNİN VƏ YA ÖLÇMƏ VASİTƏSİNİN TİPİNİN TƏSDİQİ
BARƏDƏ**

S E R T İ F İ K A T

SERTİFİKATIN NÖMRƏSİ: _____

ETİBARLIDIR: “ ____ ” _____ 20 ____ ilədək

Bu sertifikat təsdiq edir ki, sınaqların müsbət nəticələri əsasında

_____
(istehsalçı)

_____
(standart nümunənin və ya ölçmə vasitəsinin adı)

tipi təsdiq edilmiş, dövlət reyestrində _____ nömrə ilə qeydiyyatda alınmış və
Naxçıvan Muxtar Respublikasında tətbiq edilməsinə icazə verilmişdir.

Sertifikat _____ şamil edilir.

(__ ədəd partiyaya / tək nümunəyə)

Standart nümunənin və ya ölçmə vasitəsinin tipinin təsviri bu sertifikatın əlavəsində
göstərilmişdir.

_____
(vəzifə)

_____
(imza)

_____
(soyadı, adı və atasının adı)

M.Y.

“ ____ ” _____ 20 ____ il

Naxçıvan Muxtar Respublikası
Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il
_____ oktyabr tarixli _____ nömrəli
Qərarı ilə təsdiq edilmişdir.

6 nömrəli əlavə

Naxçıvan Muxtar Respublikasında tipi təsdiq edilmiş standart nümunələrin və ölçmə vasitələrinin dövlət reyestrinin aparılması

Q A Y D A S I

1. Ümumi müddəalar

1.1. Bu Qayda Naxçıvan Muxtar Respublikasında tipi təsdiq edilmiş standart nümunələrin və ölçmə vasitələrinin dövlət reyestrinin aparılması qaydasını müəyyən edir.

1.2. Standart nümunələrin və ölçmə vasitələrinin dövlət reyestri (bundan sonra - reyestr) Naxçıvan Muxtar Respublikasının Antiinhisar və İstehlak Bazarına Nəzarət Dövlət Xidməti (bundan sonra - Xidmət) tərəfindən tipi təsdiq edilmiş standart nümunələrin və ölçmə vasitələrinin qeydiyyatı üçün nəzərdə tutulmuşdur və standart nümunələrin və ölçmə vasitələrinin sınaqları və tipinin təsdiqi üzrə aparılan işlərin nəticələri haqqında rəsmi məlumat mənbəyidir.

1.3. Reyestr aşağıdakı məqsədlər üçün yaradılır:

1.3.1. Naxçıvan Muxtar Respublikası ərazisində tətbiqinə icazə verilən standart nümunələrin və ölçmə vasitələrinin dövlət qeydiyyatının təmin edilməsi;

1.3.2. maraqlı şəxslərin standart nümunələrin və ölçmə vasitələrinin tipləri haqqında informasiya təminatı;

1.3.3. mərkəzləşdirilmiş məlumat - axtarış verilənlər bazasının yaradılması.

1.4. Reyestrin aparılmasına tipi təsdiq edilmiş standart nümunələrin və ölçmə vasitələrinin reyestrə daxil edilməsi, reyestrdən çıxarılması və reyestrdə dəyişikliklərin edilməsi daxildir.

1.5. Reyestr bu Qaydaya əlavə olunan formalara uyğun olaraq kağız və elektron formada aparılır.

2. Tipi təsdiq edilmiş standart nümunələrin və ölçmə vasitələrinin reyestrə daxil edilməsi qaydası

2.1. Tipi təsdiq edilmiş ölçmə vasitələrinin reyestrinə aşağıdakı məlumatlar daxil edilir:

2.1.1. adı və tipi, modifikasiyaları, təyinatı və tətbiq sahəsi, əsas texniki xarakteristikaları;

2.1.2. reyestrdə qeydiyyat nömrəsi;

2.1.3. reyestrə daxil edilmə tarixi;

2.1.4. sertifikatın nömrəsi, verilmə tarixi və qüvvədə olma müddəti;

2.1.5. istehsalçının adı və ünvanı;

2.1.6. əsasında ölçmə vasitəsinin tipi təsdiq edilən müqayisəli yoxlama metodikasının adı və yoxlamalararası intervalın müddəti;

2.1.7. bu Qaydanın 3.1-ci və 4.1-ci bəndlərində müəyyən olunmuş hallarla bağlı Xidmətin qəbul etdiyi qərarın nömrəsi və tarixi.

2.2. Tipi təsdiq edilmiş standart nümunələrin reyestrinə aşağıdakı məlumatlar daxil edilir:

2.2.1. adı və tipi, metroloji xarakteristikaları, təyinatı və tətbiq sahəsi;

2.2.2. reyestrdə qeydiyyat nömrəsi;

2.2.3. reyestrə daxil edilmə tarixi;

2.2.4. sertifikatın nömrəsi, verilmə tarixi və qüvvədə olma müddəti;

2.2.5. istehsalçının adı və ünvanı;

2.2.6. bu Qaydanın 3.1-ci və 4.1-ci bəndlərində müəyyən olunmuş hallarla bağlı Xidmətin qəbul etdiyi qərarın nömrəsi və tarixi.

2.3. Xidmətin qərarı ilə standart nümunənin və ölçmə vasitəsinin tipi təsdiq edildiyi gün onlara sertifikat verilərək bu Qaydanın 2.1-ci və 2.2-ci bəndlərində qeyd olunan məlumatlar reyestrə daxil edilir.

3. Reyestrə dəyişikliklər edilməsi qaydası

3.1. Reyestrə aşağıdakı hallarda və müddətlərdə dəyişikliklər edilir:

3.1.1. qüvvədə olma müddəti başa çatmış standart nümunə və ölçmə vasitəsinə verilmiş tipin yenidən təsdiqi barədə sertifikat əsasında məlumatın reyestrə qalma müddəti uzadıldıqda - tipin yenidən təsdiqi barədə sertifikat verildiyi gün;

3.1.2. standart nümunəni və ölçmə vasitəsinə istehsal edən hüquqi şəxsin adının və ünvanının dəyişməsi ilə əlaqədar reyestrə olan məlumatda müvafiq dəyişikliyin edilməsi barədə həmin hüquqi şəxsin müraciəti əsasında Xidmətin qərarı qəbul edildikdə - Xidmətin qərarı qəbul edildiyi gün;

3.1.3. Xidmətin qərarı ilə standart nümunələrin və ölçmə vasitələrinin yoxlamalararası intervalı dəyişdirildikdə (artırıldıqda və ya azaldıldıqda) - Xidmətin qərarı qəbul edildiyi gün.

4. Tipi təsdiq edilmiş standart nümunələrin və ölçmə vasitələrinin reyestrdən çıxarılması qaydası

4.1. Aşağıdakı hallarda standart nümunələr və ölçmə vasitələri reyestrdən çıxarılır:

4.1.1. tipin təsdiqi barədə sertifikatın qüvvədə olma müddəti qurtardıqda və yeni sertifikat verilmədiyi halda;

4.1.2. istehsalçı tərəfindən ölçmə vasitələrinin istehsalına son qoyulduqda.

4.2. Bu Qaydanın 4.1.1-ci yarımbəndi üzrə Xidmətin aidiyyəti struktur bölməsinin məlumatı, 4.1.2-ci yarımbənd üzrə istehsalçının müraciəti daxil olduqda, həmin gün standart nümunənin və ölçmə vasitəsinin reyestrdən çıxarılması barədə Xidmətin qərarı qəbul edilərək icra olunur.

4.3. Reyestrdən çıxarılmış standart nümunələrin və ölçmə vasitələrinin istehsalı, idxalı, satışı və istismarı qadağandır. Reyestrdən çıxarılmış ölçmə vasitələrinin yalnız təkrar reyestrə daxil edilməsindən sonra istifadəsinə yol verilir.

4.4. Reyestrdən çıxarılmış standart nümunələrin və ölçmə vasitələrinin qeydiyyat nömrəsi digər standart nümunəyə və ölçmə vasitəsinə verilmir.

5. Tipin təsdiqi barədə sertifikatın qeydiyyatı

5.1. Tipin təsdiqi barədə sertifikat Xidmətin tipin təsdiqi barədə qərarı əsasında verilir.

5.2. Tipin təsdiqi barədə sertifikata aşağıdakı kimi qeydiyyat nömrəsi verilir:

5.2.1 **XX. X. XX. XXX. X. №10001**, burada:

5.2.1.1. **XX** - istehsalçı ölkənin kodu "Dünya ölkələri" beynəlxalq klassifikatoruna əsasən latın əlifbasının iki böyük hərfi ilə identikləşdirilir;

5.2.1.2. **X** - aşağıdakı məlumatı bildirən hərfi simvol:

5.2.1.2.1. **S** - seriyalı istehsal və ya xaricdən dövrü olaraq gətirilmə;

5.2.1.2.2. **T** - tək nümunə və ya birdəfəlik partiya;

5.2.1.3. **XX** - ölçmə vasitəsinin klassifikatoruna uyğun olaraq, ölçmə vasitəsinin ölçmə növünə aid edən iki rəqəm: 27-dən - 39-a qədər;

5.2.1.4. **XXX** - dövlət reyestrindəki yazıya əsasən sınağı keçirən laboratoriyanın qeydiyyat nömrəsinin axırıncı üç rəqəmi və ya beynəlxalq

sazişlərə və dövlətlərarası standartlaşdırma qaydalarına uyğun olaraq sınağın nəticələrinin Xidmət tərəfindən tanındığını göstərən “999” rəqəmi;

5.2.1.5. **X** - aşağıdakı məlumatı bildirən hərfi simvol:

5.2.1.5.1. **Ü** - ümumi tətbiq üçün olan ölçmə vasitəsi;

5.2.1.5.2. **H** - hərbi təyinatlı ölçmə vasitəsi.

6. Reyestrin məlumatlarının idarə olunması

6.1. Reyestrin məlumatları Xidmətin dövri nəşrlərində və xüsusi informasiya məcmuələrində (göstəricilərində, məlumat kitabçalarında, kataloqlarda) çap olunur.

6.2. Xidmət qanunvericiliyə əsasən muxtar respublikanın müdafiəsi və təhlükəsizliyi sahəsində fəaliyyətin həyata keçirilməsi məqsədi ilə ölçmələrin vəhdətinin təmin edilməsi ilə bağlı olan informasiyalar istisna olmaqla, reyestrlə bağlı malik olduğu digər informasiyaların Xidmətin internet saytında yerləşdirilməsini, bu informasiyaların daimi yenilənməsini və digər informasiya resurslarında yayılmasını təşkil edir.

6.3. Qanunvericiliyə uyğun olaraq reyestrdən istifadə edən hüquqi və fiziki şəxslərin müraciətlərinə 15 (on beş) gün müddətində, əlavə öyrənilməsi və yoxlanılması tələb edilən müraciətlərə isə 1 (bir) ay müddətində baxılır.

7. Sənədlərin saxlanması qaydası

7.1. Standart nümunələrin və ölçmə vasitələrinin tipinin təsdiqi ilə bağlı sənədlər 15 (on beş) il müddətində reyestrin arxivində saxlanılmalıdır.

“Naxçıvan Muxtar Respublikasında tipi təsdiq edilmiş standart nümunələrin və ölçmə vasitələrinin dövlət reyestrinin aparılması Qaydası”na

əlavə

Ölçmə vasitələrinin dövlət reyestri kitabının forması

Sıra №-si	Ölçmə vasitəsinin adı və tipi, modifikasiyaları, təyinatı və tətbiq sahəsi, əsas texniki xarakteristikaları	Ölçmə vasitəsinin reyestrdə qeydiyyat nömrəsi	Ölçmə vasitəsinin reyestrə daxil - edilmə tarixi	Ölçmə vasitəsinin tipinin təsdiqi barədə sertifikatın nömrəsi, verilmə tarixi və qüvvədə olma müddəti	Ölçmə vasitəsinin istehsalçısının adı və ünvanı	Əsasında ölçmə vasitəsinin tipi təsdiq edilən müqayisəli yoxlama metodikasının adı və yoxlamalararası intervalın müddəti	Ölçmə vasitəsinin tipinin reyestrə qalma müddətinin uzadılması, istehsalçı barədə məlumatların dəyişməsi və ya yoxlamalararası intervalın dəyişdirilməsi ilə bağlı reyestrə dəyişikliklər edilməsi və onun reyestrdən çıxarılması haqqında Xidmətin qəbul etdiyi qərarın nömrəsi və tarixi
1	2	3	4	5	6	7	8

Standart nümunələrin dövlət reyestri kitabının forması

Sıra №-si	Standart nümunənin adı və tipi, metroloji xarakteristikaları, təyinatı və tətbiq sahəsi	Standart nümunənin reyestrə qeydiyyat nömrəsi	Standart nümunənin reyestrə daxil - edilmə tarixi	Standart nümunənin tipinin təsdiqi barədə sertifikatın nömrəsi, verilmə tarixi və qüvvədə olma müddəti	Standart nümunənin istehsalçısının adı və ünvanı	Standart nümunənin tipinin reyestrə qalma müddətinin uzadılması, istehsalçı barədə məlumatların dəyişməsi və ya yoxlamalararası intervalın dəyişdirilməsi ilə bağlı reyestrə dəyişikliklər edilməsi və onun reyestrdən çıxarılması haqqında Xidmətin qəbul etdiyi qərarın nömrəsi və tarixi
1	2	3	4	5	6	7

Naxçıvan Muxtar Respublikası
Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il
____ oktyabr tarixli ____ nömrəli
Qərarı ilə təsdiq edilmişdir.

7 nömrəli əlavə

Naxçıvan Muxtar Respublikasında standart nümunələrin və ya ölçmə vasitələrinin tipinin təsdiqi məqsədi ilə sınaqların keçirilməsi, standart nümunələrin və ya ölçmə vasitələrinin tipinin təsdiqi, bu barədə sertifikatın verilməsi, ölçmə vasitələrinin yoxlamalararası intervalının müəyyən edilməsi və dəyişdirilməsi qaydası, standart nümunələrin və ölçmə vasitələrinin tipini təsdiq edən nişanlara dair tələblər və həmin nişanların vurulma

Q A Y D A S I

1. Ümumi müddəalar

1.1. Bu Qayda Naxçıvan Muxtar Respublikasında standart nümunələrin və ya ölçmə vasitələrinin tipinin təsdiqi məqsədi ilə sınaqların keçirilməsi, standart nümunələrin və ya ölçmə vasitələrinin tipinin təsdiqi, bu barədə sertifikatın verilməsi, ölçmə vasitələrinin yoxlamalararası intervalının müəyyən edilməsi və dəyişdirilməsi qaydası, standart nümunələrin və ölçmə vasitələrinin tipini təsdiq edən nişanlara dair tələbləri və həmin nişanların vurulma qaydasını müəyyən edir.

1.2. Standart nümunələrin və ölçmə vasitələrinin tipinin təsdiq edilməsi, tipin təsdiqi məqsədi ilə keçirilən sınaqların nəticələri əsasında, standart nümunələrin və ya ölçmə vasitələrinin tipinin metroloji və texniki tələblərə uyğunluğunun təmin edilməsi üçün aparılır.

1.3. Ölçmələrin vəhdətinin təmin edilməsinin dövlət tənzimlənməsinə aid sahədə tətbiq edilən standart nümunələrin və ya ölçmə vasitələrinin tipi təsdiq edilməlidir. Ölçmələrin vəhdətinin təmin edilməsinin dövlət tənzimlənməsinə aid olan sahədə istifadə üçün nəzərdə tutulmayan standart nümunələri və ölçmə vasitələrini işləyib hazırlayan, istehsal edən, Naxçıvan Muxtar Respublikasının ərazisinə idxal edən, satan və istismar edən şəxslər həmin standart nümunələri və ölçmə vasitələrini könüllü şəkildə standart nümunələrin və ölçmə vasitələrinin tipinin təsdiqinə təqdim edə bilərlər.

1.4. Standart nümunələrin və ya ölçmə vasitələrinin tipinin təsdiq edilməsi məqsədi ilə hüquqi və fiziki şəxslər (bundan sonra – sifarişçi) Naxçıvan Muxtar Respublikasının Antiinhisar və İstehlak Bazarına Nəzarət

Dövlət Xidmətinə (bundan sonra – Xidmət) ərizə ilə müraciət etməlidir. Ərizədə standart nümunənin və ya ölçmə vasitəsinin adı, işarəsi və əsas metroloji xarakteristikaları göstərməli və ərizəyə aşağıdakı sənədlər əlavə olunmalıdır:

1.4.1. standart nümunənin və ya ölçmə vasitəsinin istehsalına dair texniki şərt;

1.4.2. standart nümunənin və ya ölçmə vasitəsinin pasportu, istismar sənədləri, istehsalçı müəssisənin sənədlər dəsti;

1.4.3. istehsalçı və ya digər xarici ölkənin dövlət qurumu tərəfindən verilən, standart nümunənin və ya ölçmə vasitəsinin tipinin təsdiqi haqqında sertifikat (olduqda);

1.4.4. standart nümunənin və ya ölçmə vasitəsinin tipinin təsviri (1 və 2 nömrəli əlavələr);

1.4.5. standart nümunənin və ölçmə vasitəsinin yoxlama metodikası;

1.5. Standart nümunələrin və ya ölçmə vasitələrinin tipinin təsdiq edilməsi məqsədi ilə Xidmətə daxil olmuş ərizə qeydiyyatı alındıqdan sonra 3 (üç) gün müddətində daxil olmuş sənədlər sınaqların keçirilməsi üçün sınaq laboratoriyasına təqdim olunur.

2. Standart nümunələrin və ya ölçmə vasitələrinin tipinin təsdiqi məqsədi ilə sınaqların keçirilməsi

2.1. Standart nümunələrin və ya ölçmə vasitələrinin tipinin təsdiqi məqsədi ilə sınaqların (bundan sonra - sınaqlar) aparılma müddəti və şərtləri görülməli işlərin xüsusiyyətləri nəzərə alınmaqla sifarişçi ilə sınaq laboratoriyası arasında bağlanmış müqavilə ilə müəyyən edilir.

2.2. Sınaqlar sınaq laboratoriyası tərəfindən təsdiq olunmuş sınaq proqramı və ya nümunəvi sınaq proqramı üzrə aparılır. Standart nümunələrin və ya ölçmə vasitələrinin sınaq proqramı ölçmə vasitələrinin metroloji xarakteristikalarının müəyyən edilməsi ilə bağlı müddəaları və müqayisəli yoxlama metodikasını nəzərdə tutur.

2.3. Sifarişçi sınaqların keçirilməsi üçün standart nümunələrin və ya ölçmə vasitələrinin nümunəsini (nümunələrini) sınaq laboratoriyasına təqdim etməlidir.

2.4. Sifarişçi sınaq laboratoriyası ilə razılaşdırmaqla sınaqlar üçün zəruri olan avadanlıqları təqdim edə bilər. Sınaqlar qurtardıqdan sonra avadanlıqlar sifarişçiyə qaytarılır.

2.5. Sınaqların nəticələri müsbət olduqda, sınaq laboratoriyası müqayisəli yoxlama metodikasını təsdiq edir (razılaşdırır), tipin təsvirini razılaşdırır və standart nümunələrin və ya ölçmə vasitələrinin sınaq aktını (3 nömrəli əlavə) 3 nüsxədə tərtib edir.

2.6. Sınaqların nəticələri mənfi olduqda, sınaq laboratoriyası yalnız standart nümunələrin və ya ölçmə vasitələrinin sınaq aktını tərtib edir.

2.7. Sınaqların nəticələrinin tanınması bağlanmış beynəlxalq müqavilələr əsasında həyata keçirilir.

3. Standart nümunələrin və ya ölçmə vasitələrinin tipinin təsdiqi, bu barədə sertifikatın verilməsi qaydası

3.1. Sınaq laboratoriyası sınaqlar başa çatdıqdan sonra 3 (üç) gün müddətində standart nümunələrin və ya ölçmə vasitələrinin sınaq aktını Xidmətə göndərir. Sınaq aktı əsasında 3 (üç) gün müddətində Xidmət aşağıdakı qərarlardan birini qəbul edir və dərhal sifarişçiyə bu barədə məlumat verir:

3.1.1. sınaqların nəticələri müsbət olduqda, tipin təsdiqi və bu barədə sertifikatın verilməsi haqqında;

3.1.2. sınaqların nəticələri mənfi olduqda, tipin təsdiq edilməsindən imtina olunması haqqında.

3.2. Standart nümunələrin və ya ölçmə vasitələrinin tipinin təsdiqi haqqında qərar qəbul edildikdən sonra, 1 (bir) gün müddətində tipin təsdiqi barədə sertifikat hazırlanır.

3.3. Tipin təsdiqi barədə sertifikat sifarişçi dövlət rüsumunu ödədikdən sonra dərhal ona təqdim olunur.

3.4. Standart nümunələrin və ya ölçmə vasitələrinin tipinin təsdiq edilməsindən imtina olunması haqqında qərarada imtinanın əsasları və qərardan şikayət verilməsi qaydası göstərilməlidir.

4. Ölçmə vasitələrinin yoxlamalararası intervalının müəyyən edilməsi və ya dəyişdirilməsi qaydası

4.1. Ölçmə vasitəsinin tipinin təsdiqi zamanı yoxlamalararası interval müəyyən edilməlidir.

4.2. Ölçmə vasitələrinin yoxlamalararası intervalı ölçmə vasitəsinin istehsal sənədləri əsasında, ölçmə vasitəsinin istismar olunacağı sahə və saxlandığı yer nəzərə alınmaqla müəyyən edilir.

4.3. Ölçmə vasitələrinin yoxlamalararası intervalının dəyişdirilməsi (artırılması və ya azaldılması) məsələsinə, aparılmış müqayisəli yoxlamaların nəticələrinə görə kalibrlemə laboratoriyasının müraciəti əsasında yalnız Xidmət tərəfindən baxılır.

5. Standart nümunələrin və ölçmə vasitələrinin tipini təsdiq edən nişanlara dair tələblər və həmin nişanların vurulma qaydası

5.1. Tipi təsdiq edilmiş standart nümunələrin və ya ölçmə vasitələrinin hər bir nümunəsinə, onların qoşma sənədlərinə standart nümunələrin və ölçmə vasitələrinin tipini təsdiq edən nişan (bundan sonra – nişan) vurulur (4 nömrəli əlavə).

5.2. Konstruksiyanın xüsusiyyətləri səbəbindən nişanı ölçmə vasitəsinin üzərinə vurmaq mümkün olmadıqda, həmin nişanın yalnız qoşma sənədlərinə vurulmasına yol verilir.

5.3. Nişanın xətti ölçüləri, onun vurulduğu səthin ölçüləri nəzərə alınmaqla, onda olan informasiyanın pozulmasına yol verilməməsi şərti ilə seçilir. Bu zaman nişanın millimetrlə ifadə olunan xətti ölçüləri 4 nömrəli əlavədə göstərilən ölçüləri əmsala (2.5; 4; 6; 10; 15; 25; 40; 60; 100 sırasından seçilmiş əmsallardan birinə) vurmaq yolu ilə təyin edilir.

5.4. Nişan ölçmə vasitəsinin bütün xidmət müddətində onun təsvirinin və bütün elementlərinin dəqiqliyini, aydınlığını və fərqlənməsini təmin edən istənilən üsulla vurula bilər.

5.5. Nişan ölçmə vasitəsinin baxış üçün əlverişli olan yerində vurulmalıdır.

5.6. Nişanın düzgün tətbiqi dövlət metroloji nəzarətinin həyata keçirilməsi zamanı yoxlanılır.

6. Qəbul edilmiş qərarlardan şikayət verilməsi

6.1. Sifarişçi Xidmətin və sınaq laboratoriyalarının hərəkətlərindən (qərarlarından) inzibati qaydada və (və ya) məhkəməyə şikayət verə bilər.

“Naxçıvan Muxtar Respublikasında standart nümunələrin və ya ölçmə vasitələrinin tipinin təsdiqi məqsədi ilə sınaqların keçirilməsi, standart nümunələrin və ya ölçmə vasitələrinin tipinin təsdiqi, bu barədə sertifikatın verilməsi, ölçmə vasitələrinin yoxlamalararası intervalının müəyyən edilməsi və dəyişdirilməsi qaydası, standart nümunələrin və ölçmə vasitələrinin tipini təsdiq edən nişanlara dair tələblər və həmin nişanların vurulma Qaydası”na

1 nömrəli əlavə

RAZILAŞDIRILMIŞDIR

_____
(sınağı aparan laboratoriyanın adı)

_____
(laboratoriya
rəhbərinin soyadı, (imza)
adı və atasının adı)

M.Y. “_” _____ 20__ il

ÖLÇMƏ VASİTƏSİNİN TİPİNİN TƏSVİRİ

_____ buraxılır

(standartların və texniki şərtlərin işarəsi)

Təyinatı və tətbiq sahəsi

Təsviri

_____
(iş prinsipi və konstruksiyanın təsviri, modifikasiyaların sayı, onların işarəsi və xüsusiyyətləri)

_____
(normallaşdırılan metroloji xarakteristikalar daxil olmaqla, tipin bütövlükdə və zərurət olduqda, etibarlılıq göstəriciləri daxil olmaqla, işarələr göstərilməklə ayrı-ayrı modifikasiyalarının əsas texniki xarakteristikaları)

Tipin təsdiq edilməsi nişanı

_____
(nümunələrə və (və ya) istismar sənədlərinə nişanın vurulma yeri və üsulu)

Komplektlik

Müqayisəli yoxlama

_____
(kalibrlemə üzrə normativ sənədin adı və işarəsi, ölçmə vasitələrinin istismar şəraitində və ya təmirdən sonra kalibrleməsi üçün lazım olan əsas avadanlığın siyahısı, müqayisəli yoxlamalararası interval)

Normativ sənədlər

_____
(konkret tip ölçmə vasitəsinə aid əsas, o cümlədən beynəlxalq normativ sənədlər)

Qərar

_____
(ölçmə vasitəsinin tipinin normativ sənədin tələblərinə uyğunluğu haqqında)

İstehsalçı

_____
(müəssisənin adı və ünvanı)

_____
(sifarişçi təşkilatın rəhbərinin soyadı, adı və atasının adı)

_____
(imza)

“Naxçıvan Muxtar Respublikasında standart nümunələrin və ya ölçmə vasitələrinin tipinin təsdiqi məqsədi ilə sınaqların keçirilməsi, standart nümunələrin və ya ölçmə vasitələrinin tipinin təsdiqi, bu barədə sertifikatın verilməsi, ölçmə vasitələrinin yoxlamalararası intervalının müəyyən edilməsi və dəyişdirilməsi qaydası, standart nümunələrin və ölçmə vasitələrinin tipini təsdiq edən nişanlara dair tələblər və həmin nişanların vurulma Qaydası”na

2 nömrəli əlavə

RAZILAŞDIRILMIŞDIR

_____
(sınağı aparan laboratoriyanın adı)

_____
(laboratoriya rəhbərinin soyadı, (imza)
adı və atasının adı)

M.Y. “__” _____ 20__ il

STANDART NÜMUNƏNİN TİPİNİN TƏSVİRİ

_____
(standartların və texniki şərtlərin işarəsi) _____ buraxılır

Təyinatı və tətbiq sahəsi

Təsviri

_____
(iş prinsipi və konstruksiyanın təsviri, modifikasiyaların sayı, onların işarəsi və xüsusiyyətləri)

(normallaşdırılan metroloji xarakteristikalar daxil olmaqla, tipin bütövlükdə və zərurət olduqda, etibarlılıq göstəriciləri daxil olmaqla, işarələr göstərilməklə ayrı-ayrı modifikasiyalarının əsas texniki xarakteristikaları)

Tipin təsdiq edilməsi nişanı

_____
(nümunələrə və (və ya) qoşma sənədlərinə nişanın vurulma yeri və üsulu)

Komplektlik

Müqayisəli yoxlama

_____
(kalibrlemə üzrə normativ sənədin adı və işarəsi, standart nümunələrin qoşma şəraitində və ya təmirdən sonra kalibrleməsi üçün lazım olan əsas avadanlığın siyahısı, müqayisəli yoxlamalararası interval)

Normativ sənədlər

_____
(konkret tip standart nümunəyə aid əsas, o cümlədən beynəlxalq normativ texniki sənədlər)

Qərar

_____
(standart nümunənin tipinin normativ sənədin tələblərinə uyğunluğu haqqında)
İstehsalçı _____

(müəssisənin adı və ünvanı)

_____
(sifarişçi təşkilatın rəhbərinin
soyadı, adı və atasının adı)

_____
(imza)

“Naxçıvan Muxtar Respublikasında standart nümunələrin və ya ölçmə vasitələrinin tipinin təsdiqi məqsədi ilə sınaqların keçirilməsi, standart nümunələrin və ya ölçmə vasitələrinin tipinin təsdiqi, bu barədə sertifikatın verilməsi, ölçmə vasitələrinin yoxlamalararası intervalının müəyyən edilməsi və dəyişdirilməsi qaydası, standart nümunələrin və ölçmə vasitələrinin tipini təsdiq edən nişanlara dair tələblər və həmin nişanların vurulma Qaydası”na

3 nömrəli əlavə

_____ tərəfindən təqdim edilmiş _____
(sifarişçinin adı) (ölçmə vasitəsinin, standart nümunənin adı, işarəsi, şifri)

S İ N A Q A K T I

1. _____
(sınaqlara cəlb edilən təşkilat və müəssisə nümayəndələrinin, icraçıların soyadı, adı və vəzifələri, sınağı aparən laboratoriyanın adı)

_____ tərəfindən işlənilib
(xaricdən gətirilən ölçmə vasitələrini işləyib hazırlayan təşkilatın və ya istehsal edən müəssisənin adı)

hazırlanmış (istehsal olunmuş) _____ sınaqlarını aparmışdır.
(ölçmə vasitələrinin adı, onların işarəsi və şifri)

Sınaqlar _____ əsasında 20__ ilin “ _____ “ tarixindən
(müraciətin tarixi və nömrəsi)

“ _____ “ tarixinədək olan dövr ərzində _____ aparılmışdır.
(sınağın aparıldığı yer)

2. Sınaq laboratoriyasına _____
(ölçmə vasitəsinin, standart nümunənin adı, işarəsi, şifri, qısa texniki xarakteristikası, təcrübə nümunələri

_____ təyinatı, təqdim edilən nümunələrinin sayı və nömrələri, istehsalçıların adı)
(xaricdən gətirilən nümunələr) təqdim edilmişdir.

3. Təqdim edilən nümunələrlə tanış olaraq və sənədləri nəzərdən keçirərək, sınaq laboratoriyası sınaqların aparılması üçün təqdim edilmiş materialların kifayət etdiyini bildirir. Bu halda sınaq laboratoriyası sınaqların aparılması üçün nümunələrin və sənədlərin yararlılığını (yararsızlığını) müəyyən edir. Sınaq laboratoriyası ilə razılaşdırmaqla sifarişçi sınaqlar üçün zəruri olan avadanlıqları təqdim edə bilər.

4. Sınaq laboratoriyası tərəfindən _____
(laboratoriya tərəfindən təsdiq olunmuş sınaq proqramına və ya nümunəvi sınaq proqramına)

uyğun olaraq _____ sınaqlar aparılmışdır.
(ölçmə vasitəsinin, standart nümunənin adı və onların işarəsi)

5. Aparılmış sınaqlar nəticəsində laboratoriya müəyyən etmişdir ki, _____ nümunələri
(ölçmə vasitəsinin, standart nümunənin adı)

texniki tapşırığın və _____ müəyyən
(texniki şərtin, digər normativ sənədin adı və işarəsi)
etdiyi tələblərə uyğundur (və ya uyğun deyildir).

Sınaq laboratoriyası _____ qeyd edir.

(istehsal və istismar zamanı metroloji təminat, o cümlədən kalibrəlmə üzrə normativ sənəd barədə qərar)

6. Sınaq prosesində aşağıdakı nöqsanlar aşkar edilmişdir:

_____
(qeyd edilmiş, o cümlədən sınaqlara təqdim edilmiş sənədlər üzrə olan nöqsanların siyahısı)

7. Aparılmış sınaqların nəticələri əsasında sınaq laboratoriyası

_____
(tipin təsdiqinin məqsədəuyğunluğu, onun dövlət reyestrinə

_____ tövsiyə edir.

daxil edilməsi, tipin təsdiq edilməsi barədə sertifikatın verilməsi haqqında tövsiyələr)

8. Sınaqlar zamanı aşkar edilmiş nöqsanları _____ aradan

(işləyib hazırlayan təşkilatın adı)

qaldırmalı və 20__ ilin “_____” tarixinədək nöqsanların aradan qaldırılması barədə sınaq laboratoriyasına hesabat təqdim etməlidir.

Akta əlavələr:

1. Sınaqlar zamanı qəbul edilmiş əlavələrlə sınaqların təsdiq edilmiş proqramı.
2. Ölçmə nəticələrinin ədədi hədd qiymətlərini və irəli sürülən tələblərlə müqayisədə onların qiymətləndirilməsini göstərməklə, proqramın hər bir bəndi üzrə sınaq nəticələrinin yekun cədvəli şəklində tərtib edilmiş sınaqdan keçmiş nümunələrin texniki sənədlərin (texniki tapşırığın və texniki şərtlərin) tələblərinə uyğunluq cədvəli.

_____
(vəzifəsi, soyadı və adı göstərilməklə sınaqları aparan şəxslərin imzaları)

Aktla tanış oldum _____

(sifarişçi təşkilatın rəhbərinin soyadı, adı və imzası)

“Naxçıvan Muxtar Respublikasında standart nümunələrin və ya ölçmə vasitələrinin tipinin təsdiqi məqsədi ilə sınaqların keçirilməsi, standart nümunələrin və ya ölçmə vasitələrinin tipinin təsdiqi, bu barədə sertifikatın verilməsi, ölçmə vasitələrinin yoxlamalararası intervalının müəyyən edilməsi və dəyişdirilməsi qaydası, standart nümunələrin və ölçmə vasitələrinin tipini təsdiq edən nişanlara dair tələblər və həmin nişanların vurulma Qaydası”na

4 nömrəli əlavə

Naxçıvan Muxtar Respublikasında standart nümunənin və ya ölçmə vasitəsinin tipini təsdiq edən nişanın forması

Naxçıvan Muxtar Respublikası
Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il
_____ oktyabr tarixli _____ nömrəli
Qərarı ilə təsdiq edilmişdir.

8 nömrəli əlavə

Naxçıvan Muxtar Respublikasında layihə-konstruktor və texnoloji sənədlərin məcburi metroloji ekspertizasının keçirilməsi

Q A Y D A S I

1. Ümumi müddəalar

1.1. Bu Qayda Naxçıvan Muxtar Respublikasında layihə-konstruktor və texnoloji sənədlərin məcburi metroloji ekspertizası (bundan sonra - metroloji ekspertiza) qaydasını müəyyən edir.

1.2. Metroloji ekspertiza - metroloji tələblərin müəyyənləşdirilməsinin və onlara riayət olunmasının təhlili və qiymətləndirilməsidir.

2. Metroloji ekspertizanın aparılması qaydaları

2.1. Metroloji ekspertiza qanunvericiliyə uyğun olaraq metroloji ekspertiza sahəsi üzrə akkreditasiya olunmuş hüquqi, fiziki şəxslər (bundan sonra - metroloji ekspertizanı həyata keçirən qurum) və ya Naxçıvan Muxtar Respublikasının Antiinhisar və İstehlak Bazarına Nəzarət Dövlət Xidməti (bundan sonra - Xidmət) tərəfindən aparılır.

2.2. İşlənilib hazırlanma dövründə metroloji ekspertizası zəruri olan layihə-konstruktor sənədləri aşağıdakılardır:

- 2.2.1. Texniki təklif;
- 2.2.2. Eskiz layihəsi;
- 2.2.3. Texniki layihə;
- 2.2.4. Yığım çertyoju;
- 2.2.5. Qabarit çertyoju;
- 2.2.6. İzahedici qeyd;
- 2.2.7. Texniki şərait;
- 2.2.8. Sınağın proqramı və metodu;
- 2.2.9. İstismar sənədləri;
- 2.2.10. Təmir sənədləri;
- 2.2.11. Montaj çertyoju;
- 2.2.12. Texniki səviyyənin kartı.

2.3. İşlənilib hazırlanma dövründə metroloji ekspertizası zəruri olan texnoloji sənədlər aşağıdakılardır:

- 2.3.1. Marşrut kartı;
- 2.3.2. Əməliyyat kartı;
- 2.3.3. Eskizlər kartı;
- 2.3.4. Texnoloji təlimat;
- 2.3.5. Təchizat siyahısı.

2.4. Metroloji ekspertizaya layihə-konstruktor və texnoloji sənədlər, onları işləyib hazırlayan məsul şəxsin imzası ilə təsdiq edilməklə təqdim olunur. Təqdim olunmuş sənədlərdə nöqsanlar aşkar olunarsa, sənədlərin qaytarılmasının səbəbləri izah olunmaqla sənədlər 10 (on) gün müddətində geri qaytarılır. Düzəlişlər edildikdən sonra yenidən sənədlər metroloji ekspertizaya təqdim olunur.

2.5. Metroloji ekspertizanın keçirilməsi zamanı ekspert sənədləri işləyib hazırlayan şəxslərdən əlavə məlumatlar və sənədlər tələb edə bilər.

2.6. Metroloji ekspertiza zamanı ekspert yalnız həmin vaxt qüvvədə olan normativ hüquqi aktlara istinad etməlidir.

2.7. Metroloji ekspertiza 1 (bir) ay müddətində aparılır və layihə-konstruktor və texnoloji sənədlərdə metroloji tələblərə uyğun qiymətləndirilir.

2.8. Metroloji ekspertizanın nəticəsində iki nüsxədə ekspert rəyi tərtib olunur (ekspert rəyinin forması əlavə olunur). Ekspert rəyinin bir nüsxəsi metroloji ekspertizanı həyata keçirən qurumda qalır, digəri isə sifarişçiyə təqdim edilir.

2.9. Metroloji ekspertizanın nəticəsində müsbət ekspert rəyi verildiyi halda layihə-konstruktor və texnoloji sənədlərin əslində ekspert-metroloqun ekspertizanın müsbət rəyi barədə qeydi yazılır.

2.10. Metroloji ekspertizanın nəticəsində ekspertin rəyi əsasında layihə-konstruktor və texnoloji sənədlərdə müvafiq dəyişikliklər edilir.

3. Mübahisələrə baxılması

3.1. Metroloji ekspertizanın rəyi ilə razı olmayan sifarişçi məsələ ilə bağlı metroloji ekspertizanı həyata keçirən qurum barədə Xidmətə müraciət edə bilər. Xidmət 1 (bir) ay müddətində müraciətə baxaraq, nəticəsi barədə sifarişçiyə və metroloji ekspertizanı həyata keçirən quruma məlumat verir. Xidmət metroloji ekspertizanın rəyinin əsassız olması halında dəqiq nöqsanları göstərməklə təkrar ekspertizanın keçirilməsi barədə metroloji ekspertizanı həyata keçirən quruma tapşırıq verir.

3.2. Sifarişçi və metroloji ekspertizanı həyata keçirən qurum Xidmətin vəzifəli şəxslərinin hərəkətlərindən (qərarlarından) inzibati qaydada və məhkəməyə şikayət verə bilər.

“Naxçıvan Muxtar Respublikasında
layihə-konstruktor və texnoloji sənədləri
məcburi metroloji ekspertizasının
keçirilməsi Qaydası”na

əlavə

Ekspert rəyinin forması

TƏSDİQ EDİRƏM

_____
(ekspertizanı aparan təşkilat rəhbərinin
soyadı, adı və atasının adı)

_____
(imza)

“ ____ ” _____ 20__ il

EKSPERT RƏYİ

_____
(ekspertizaya təqdim edilən layihə-konstruktor və texnoloji sənədin adı)

_____
(mərhlənin adı)

_____
(layihə-konstruktor və texnoloji sənədi işləyib hazırlayan təşkilatın adı)

Ekspertiza nəticəsində müəyyən edilmişdir ki, _____
(ümumi qiymət)

Təklif olunur ki, sonrakı işlənilib hazırlanmada (yenidən işlənəndə) sənədlərdə
aşağıdakı dəyişikliklər edilsin: _____

_____
(iş yeri, vəzifəsi, soyadı və adı göstərilməklə
ekspertizanı aparan şəxslərin imzaları)

Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il
_____ oktyabr tarixli _____ nömrəli
Qərarı ilə təsdiq edilmişdir.

9 nömrəli əlavə

Naxçıvan Muxtar Respublikasında ölçmə vasitələrinin yararsızlıq nişanının forması və onun ölçmə vasitələrinə vurulma

Q A Y D A S I

1. Ümumi müddə

1.1. Bu Qayda Naxçıvan Muxtar Respublikasında ölçmə vasitələrinin yararsızlıq nişanının forması və onun ölçmə vasitələrinə vurulma qaydasını müəyyən edir.

2. Ölçmə vasitələrinin yararsızlıq nişanının forması

2.1. Ölçmə vasitələrinin yararsızlıq nişanının (bundan sonra - nişan) forması iki bərabər hissəyə ayrılmış düzbucaqlı təsvirdən ibarətdir (əlavə olunur).

2.2. Nişanın yuxarı hissəsində “ÖLÇMƏ VASİTƏSİ YARARSIZDIR” sözləri təsvir edilir.

2.3. Nişanın aşağı hissəsində soldan sağa aşağıdakı müvafiq məlumatlar qeyd edilir:

2.3.1. təsərrüfat subyektində dövlət metroloji nəzarətini həyata keçirən vəzifəli şəxsin latın əlifbasının iki hərfi ilə ifadə olunmuş şərti şifrəsi (məsələn: ab, bc, cd və s.);

2.3.2. təsərrüfat subyektində dövlət nəzarətinin həyata keçirilməsinə sərəncam vermiş orqanın qısaldılmış adı;

2.3.3. nişanın vurulduğu ay (Roma rəqəmləri ilə) (məsələn: I, II, III, IV və s.);

2.3.4. nişanın vurulduğu il (məsələn: 2020 və s.).

2.4. Nişan yuxarı hissəsi qırmızı və aşağı hissəsi ağ fonda olan xüsusi yapışqanlı kağızdan hazırlanır.

3. Nişanın ölçmə vasitələrinə vurulma qaydası

3.1. Nişan ölçmə vasitələrinə etiket formasında vurulur.

3.2. Ölçmə vasitəsinin xüsusiyyəti və ya istismar şəraiti nişanın vurulmasına imkan vermirsə, nişan ölçmə vasitəsinin pasportuna (formulyarına) və ya yoxlama haqqında şəhadətnaməyə (əgər varsa) vurulur.

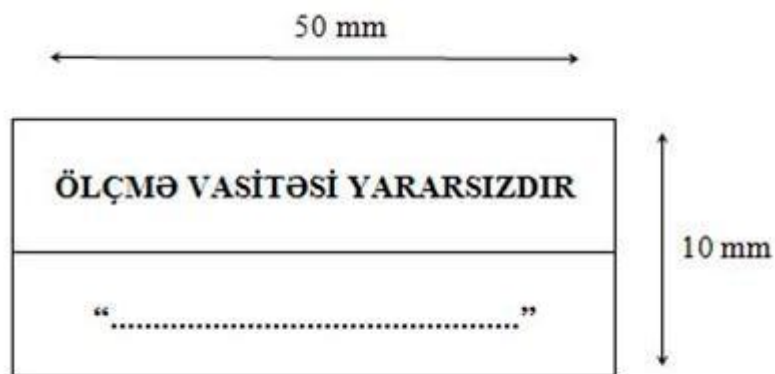
3.3. Nişan təsərrüfat subyektlərində ölçmələrin vəhdətinin təmin edilməsinin dövlət tənzimlənməsi sahəsində məcburi tələblərin pozulduđu hallar aşkar olunarsa, həmin ölçmə vasitələrinə vurulur.

3.4. Nişan  l m  vasitəsinə dövlət metroloji nəzarətini həyata keçirən vəzifəli  xs tərəfindən, a ađı hissəsinə bu Qaydanın 2.3-c  bəndində göstərilən məlumatlar qeyd olunmaqla vurulur.

“Naxçıvan Muxtar Respublikasında
ölçmə vasitələrinin yararsızlıq
nişanının forması və onun ölçmə
vasitələrinə vurulma Qaydası”na

əlavə

Ölçmə vasitələrinin yararsızlıq nişanının forması

Naxçıvan Muxtar Respublikası
Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il
_____ oktyabr tarixli _____ nömrəli
Qərarı ilə təsdiq edilmişdir.

10 nömrəli əlavə

Naxçıvan Muxtar Respublikasında ölçmələrin vəhdətinin təmin edilməsi üzrə dövlət məlumat fondunun təşkili və aparılması, məlumatların fonda verilməsi, fondan sənədlərin və məlumatların təqdim edilməsi

Q A Y D A S I

1. Ümumi müddəalar

1.1. Bu Qayda Naxçıvan Muxtar Respublikasında ölçmələrin vəhdətinin təmin edilməsi üzrə dövlət məlumat fondunun təşkili və aparılması, məlumatların fonda verilməsi, fondan sənədlərin və məlumatların təqdim edilməsi qaydasını müəyyən edir.

1.2. Ölçmələrin vəhdətinin təmin edilməsi üzrə dövlət məlumat fondu (bundan sonra - fond) ölçmələrin vəhdətinin təmin edilməsi sahəsində hüquqi aktları, verilənlərin informasiya bazaları, attestasiya edilmiş ölçmə metodikaları (metodları), standart nümunələrin və ölçmə vasitələrinin təsdiq edilmiş tipləri, ölçmə vasitələrinin yoxlanılmasının nəticələri və dövlət tənzimlənməsi sahəsinə aid olan ölçmələrin vahid siyahısı haqqında məlumatları özündə birləşdirir.

1.3. Fond Naxçıvan Muxtar Respublikasının Antiinhisar və İstehlak Bazarına Nəzarət Dövlət Xidməti (bundan sonra - Xidmət) tərəfindən yaradılır və idarə olunur.

1.4. Fond informasiya ehtiyatlarının yaradılmasını, saxlanmasını, qeydiyyatını həyata keçirir və metrologiya sahəsi üzrə sənədlərdən vətəndaşların, cəmiyyətin və dövlətin mənafeyi üçün hərtərəfli istifadə olunmasını təmin edir.

2. Fondun təşkili və aparılması, məlumatların fonda verilməsi, fondan sənədlərin və məlumatların təqdim edilməsi qaydası

2.1. Fonda aşağıdakı məlumatlar daxil edilir:

2.1.1. ölçmələrin vəhdətinin təmin edilməsi sahəsində hüquqi aktları;

2.1.2. ölçmələrin vəhdətinin təmin edilməsi sahəsində verilənlərin informasiya bazaları;

2.1.3. attestasiya edilmiş ölçmə metodikaları (metodları);

2.1.4. standart nümunələrin təsdiq edilmiş tipləri;

2.1.5. ölçmə vasitələrinin təsdiq edilmiş tipləri;

2.1.6. ölçmə vasitələrinin yoxlanılmasının nəticələri haqqında məlumatlar toplusu;

2.1.7. dövlət tənzimlənməsi sahəsinə aid olan ölçmələrin vahid siyahısı.

2.2. Xidmətin struktur bölmələri və tabeliyində olan qurumlar bu Qaydanın 2.1-ci bəndində nəzərdə tutulan məlumatlar yarandığı vaxtdan 3 (üç) gün müddətində həmin məlumatları (məlumatı təsdiq edən sənədlərlə birgə) fonda təqdim etməlidirlər. Təqdim olunmuş məlumatlar operativ şəkildə fonda daxil edilir.

2.3. Fondada məlumatlar bu Qaydanın 2.1-ci bəndinə uyğun sistemləşdirilmiş qaydada toplanır. Məlumatı verən qurumların, məlumatı təsdiq edən sənədlərin və məlumatların verilmə tarixinin qeydiyyatı aparılır.

2.4. Fondada məlumatların qeydiyyatı kağız və elektron formada aparılır. Qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş açıqlanması məhdudlaşdırılan məlumatlar istisna olunmaqla digər məlumatlar Xidmətin internet saytında yerləşdirilir.

2.5. Fondun mühafizəsi və kənar şəxslərin fonda çıxışının qarşısının alınması Xidmət tərəfindən təmin edilir.

2.6. Fondun sənədləri barədə sorğu daxil olduğu halda qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş müddətdə və qaydada sorğuya cavab verilir, məlumat və sənədlər sorğuçuya təqdim olunur.

2.7. Fondun sənədləri barədə informasiya Xidmətin informasiya nəşrlərində rübdə bir dəfə dərc olunur.

Naxçıvan Muxtar Respublikası
Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il
_____ oktyabr tarixli _____ nömrəli
Qərarı ilə təsdiq edilmişdir.

11 nömrəli əlavə

Naxçıvan Muxtar Respublikasında ölçmə vasitələrinin kalibrlənməsi işlərini yerinə yetirmək, kalibrlənmə haqqında sertifikat vermək və ya kalibrlənmə nişanını vurmaq hüququnun verilməsi Qaydası və kalibrlənmə işlərinin yerinə yetirilməsinə dair

T Ə L Ə B L Ə R

1. Ümumi müddəalar

1.1. Bu Qayda və Tələblər Naxçıvan Muxtar Respublikasında ölçmə vasitələrinin kalibrlənməsi işlərini yerinə yetirmək, kalibrlənmə haqqında sertifikat vermək və ya kalibrlənmə nişanını vurmaq hüququnun verilməsi qaydasını və kalibrlənmə işlərinin yerinə yetirilməsinə dair tələbləri müəyyən edir.

1.2. Ölçmələrin vəhdətinin təmin edilməsinin dövlət tənzimlənməsinə aid olan sahədə tətbiq edilmək üçün nəzərdə tutulmayan ölçmə vasitələri idxal, istehsal, istismar edildiyi, icarəyə verildiyi, satıldığı zaman və təmirdən sonra kalibrlənə bilər. Ölçmə vasitələrinin kalibrlənməsinin nəticələri ölçmə vasitələrinin üzərinə kalibrlənmə nişanının vurulması və ya kalibrlənmə haqqında sertifikatla, həmçinin istismar sənədlərində aparılan qeydlə təsdiq edilir.

1.3. Ölçmə vasitələrinin kalibrlənməsi dövlət kəmiyyət vahidləri etalonları ilə izlənən etalonlardan istifadə edilməklə aparılır.

1.4. Ölçmə vasitələrinin kalibrlənməsi və kalibrlənmə işlərini həyata keçirən digər qurumların fəaliyyətinə nəzarət Naxçıvan Muxtar Respublikasının Antiinhisar və İstehlak Bazarına Nəzarət Dövlət Xidməti (bundan sonra - Xidmət) tərəfindən həyata keçirilir.

1.5. İstifadə olunan əsas anlayışlar aşağıdakı mənaları ifadə edir:

1.5.1. ölçmə vasitələrinin kalibrlənməsi- ölçmə vasitələrinin metroloji xarakteristikalarının həqiqi qiymətlərinin təyin edilməsi məqsədi ilə yerinə yetirilən əməliyyatların məcmusudur;

1.5.2. kalibrlənmə vasitələri - təyin olunmuş qaydalar əsasında kalibrlənmə zamanı tətbiq edilən etalonlar, avadanlıqlar və ölçmə vasitələridir.

2. Ölçmə vasitələrinin kalibrlənməsi işlərini yerinə yetirmək, kalibrlənmə haqqında sertifikat vermək və ya kalibrlənmə nişanını vurmaq hüququnun verilməsi qaydası

2.1. Ölçmə vasitələrinin kalibrlənməsi işlərini yerinə yetirmək, kalibrlənmə haqqında sertifikat vermək və ya kalibrlənmə nişanını vurmaq hüququ Xidmət ilə bağlanmış müqavilə əsasında verilir.

2.2. Ölçmə vasitələrinin kalibrlənməsi işlərinin yerinə yetirilməsi, kalibrlənmə haqqında sertifikatın verilməsi və ya kalibrlənmə nişanını vurmaq hüququnun verilməsi üçün Xidmətə müraciət edilir və müraciətə aşağıdakı sənədlər əlavə olunur:

2.2.1. kalibrlənmə fəaliyyətini həyata keçirəcək işçi heyəti barədə məlumat (təhsili, iş təcrübəsi);

2.2.2. kalibrlənmə fəaliyyətinin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulmuş laboratoriya barədə məlumat;

2.2.3. istifadə olunan ölçmə vasitələri, etalonlar barədə məlumat.

2.3. Daxil olmuş müraciət qanunvericiliyin tələblərinə uyğunluğu baxımından 30 (otuz) gün müddətində araşdırılır. Araşdırmanın müsbət nəticələri əsasında müraciət etmiş qurumla ölçmə vasitələrinin kalibrlənməsi işlərini aparmaq, kalibrlənmə haqqında sertifikat vermək və ya kalibrlənmə nişanı vurmaq hüququnun verilməsi haqqında müqavilə imzalanır.

2.4. Müqavilə bağlanmasından imtina olunduqda, imtinanın əsasları göstərilməklə qərar qəbul olunur. Qərarın surəti 3 (üç) gün müddətində müraciət etmiş şəxsə göndərilir və həmin şəxs qəbul olunmuş qərardan inzibati qaydada və (və ya) məhkəməyə şikayət verə bilər.

3. Kalibrlənmə işlərinin yerinə yetirilməsinə dair tələblər

3.1. Kalibrlənmə fəaliyyətini həyata keçirən qurumlar kalibrlənmə işlərini keyfiyyət üzrə rəhbəredici sənəd əsasında həyata keçirirlər. Keyfiyyət üzrə rəhbəredici sənəddə - keyfiyyət sahəsində siyasət, fəaliyyət sahəsi, kalibrlənmə vasitələri, kalibrlənmə vasitələrinin vəziyyətinə cavabdeh şəxs, kalibrlənən ölçmə vasitələri və kalibrlənmə vasitələri, ölçmə vasitələrinin kalibrlənməsinə dair normativ sənədlər, kalibrlənməni həyata keçirən kadr heyəti, binaların vəziyyəti, kalibrlənmə üçün təqdim olunan ölçmə vasitələrinin qəbulu və qeydiyyatı və kalibrlənmənin nəticələrinin rəsmiləşdirilməsi haqqında məlumatlar əks olunmalıdır.

3.2. Keyfiyyət sahəsində siyasət:

3.2.1. məqsəd - keyfiyyət sahəsində siyasətin məqsədi;

3.2.2. təşkilat - kalibrləmə işlərinin keyfiyyətinin təmin edilməsində rəhbərliyin, icraedici və nəzarətedici heyətin səlahiyyətləri və qarşılıqlı əlaqəsi;

3.2.3. vəsaitlər - təyin olunmuş məqsədə nail olmaq üçün aşağıdakı vəsait, avadanlıq, normativ sənəd və heyətdən istifadə olunur:

3.2.3.1. vahidin ölçüsünün dövlət etalonundan kalibrlənən ölçmə vasitəsinə ötürülməsini təmin edən kalibrləmə vasitəsi;

3.2.3.2. kalibrləmə işlərinin aparılmasını və təşkilini tənzimləyən normativ sənədlər;

3.2.3.3. qanunvericiliyin tələblərinə cavab verən və istismar üçün yararlı binanın olması;

3.2.3.4. müvafiq işləri aparmaq bacarığı olan heyət barədə məlumat.

3.3. Fəaliyyət sahəsi:

3.3.1. kalibrləmə işlərinin aparılması üzrə fəaliyyət sahəsi qanunvericiliyə əsasən bağlanmış müqavilə şərtlərinə uyğun olmalıdır.

3.4. Kalibrləmə vasitələri:

3.4.1. kalibrlənmə fəaliyyətini həyata keçirən qurum fəaliyyət sahəsinə uyğun və kalibrləmə üzrə normativ sənədlərin tələblərinə cavab verən kalibrləmə vasitələrinə malik olmalıdır;

3.4.2. kalibrləmə vasitələri müvafiq dövlət etalonlarından vahidin ölçüsünün ölçmə vasitələrinə ötürülməsini təmin etməlidir;

3.4.3. kalibrləmə vasitələri onları vaxtından əvvəl köhnəlmədən və zədələnmədən qoruyan və mühafizəsini təmin edən yerdə saxlanılmalıdır. Vaxtaşırı qulluq tələb edən kalibrləmə vasitələri üçün Xidmət tərəfindən texniki qulluq və yoxlama qrafiki təsdiq edilir;

3.4.4. hər bir kalibrləmə vasitəsi vahidi yoxlama haqqında şəhadətnaməyə və ya yoxlama damğasının izinə malik olmalıdır və qeydiyyatı aparılmalıdır;

3.4.5. hər bir kalibrləmə vasitəsinin vahidi üçün qeydiyyat sənədləri aşağıdakı məlumatı özündə əks etdirməlidir:

3.4.5.1. adı;

3.4.5.2. istehsalçı müəssisə (firma), tipi (markası), zavod və inventar nömrəsi;

3.4.5.3. istehsal, qəbul, istismara buraxılma tarixi;

3.4.5.4. nasazlıq, təmir, texniki xidmət haqqında məlumat;

3.4.5.5. sonuncu yoxlama tarixi və yoxlama protokolu;

3.4.5.6. yoxlamalararası interval;

3.4.5.7. kalibrləmə vasitələrinin vəziyyətinə cavabdeh şəxs.

3.5. Kalibrləmə vasitələrinin vəziyyətinə cavabdeh şəxs:

3.5.1. kalibrləmə vasitələrinin vəziyyətinə cavabdeh şəxs kalibrləmə işlərini həyata keçirən orqanın rəhbəri tərəfindən təyin olunur. Kalibrləmə vasitələrinin vəziyyətinə cavabdeh şəxs aşağıdakı funksiyaları yerinə yetirir:

3.5.1.1. kalibrləmə vasitələrinə profilaktik baxış, texniki xidmət və təmir qrafikini tərtib edir və onun yerinə yetirilməsinə nəzarət edir;

3.5.1.2. kalibrləmə vasitələrinin qeydiyyatını aparır;

3.5.1.3. kalibrləmə vasitələrinin texniki xidmət və istismarı barədə təlimatını saxlayır və heyətə çatdırır;

3.5.1.4. kalibrləmə vasitələrinin yoxlama qrafikini tərtib edir və onun yerinə yetirilməsinə nəzarət edir;

3.5.1.5. kalibrləmə vasitələrinin yoxlamasını həyata keçirir və ya yoxlama hüququ olan digər bir təşkilata verir;

3.5.1.6. kalibrləmə vasitəsi düzgün istismar olunmadıqda və yüklənmə rejimində işləyən hallarda nöqsanların aradan qaldırılması üçün heyətə göstəriş verir.

3.6. Kalibrlənən ölçmə vasitələri və kalibrləmə vasitələri haqqında məlumat.

3.7. Ölçmə vasitələrinin kalibrlənməsinə dair normativ sənədlər:

3.7.1. kalibrlənmə fəaliyyətini həyata keçirən qurumlar aşağıdakı sənədlərə malik olmalıdırlar:

3.7.1.1. kalibrləmə vasitələrinə və fəaliyyət sahəsi üzrə ölçmə vasitələrinə texniki tələbləri təyin edən sənədlər;

3.7.1.2. tətbiq edilən kalibrləmə vasitələrinin istismar sənədləri;

3.7.1.3. qeydiyyatın aparılması, məlumatın və kalibrləmənin nəticələrinin (protokol, işçi jurnalları, hesabatlar və s.) saxlama qaydalarını təyin edən sənədlər.

3.8. Ölçmə vasitələrinin kalibrlənməsini həyata keçirən kadr heyəti:

3.8.1. kalibrlənmə fəaliyyətini həyata keçirən qurumun mütəxəssisləri peşəkar hazırlığa və qurumun fəaliyyət sahəsi üzrə istifadə olunan ölçmə vasitələrinin kalibrlənməsi sahəsində müəyyən təcrübəyə malik olmalıdırlar. Hər bir mütəxəssis üçün funksiya, vəzifə, hüquq və cavabdehlik, təhsilinə tələblər, texniki biliklərinə və iş təcrübəsinə tələblər müəyyən edilməlidir.

3.9. Binaların vəziyyəti haqqında məlumat:

3.9.1 kalibrləmə işlərinin həyata keçirilməsi üçün müvafiq şəraitin (temperatur, rütubət, havanın təmizliyi, işıqlanma, səs və vibroizolyasiya, maqnit, elektrik və digər fiziki şüalanmalardan qorunma, elektrik enerjisi, su, hava, istilik və s. ilə təchizat) təmin olunması məqsədi ilə kalibrlənmə fəaliyyətinin həyata keçirildiyi bina kalibrlənməyə tətbiq olunan normativ sənədlərin, sanitar norma və qaydaların və standartların tələblərinə cavab verməlidir.

3.10. Kalibrənmə üçün təqdim edilən ölçmə vasitələrinin qəbulu və qeydiyyatı barədə məlumat.

3.11. Kalibrənmənin nəticələrinin rəsmiləşdirilməsi:

3.11.1. kalibrənmənin nəticələrinə dair protokol tərtib olunur və növbəti kalibrənmə dövrünə qədər saxlanılır. Növbəti kalibrənmə müddəti təyin olunmamış ölçmə vasitələrinin kalibrənməsinin nəticələrinə dair protokol 1 (bir) ildən az olmayaraq saxlanılır;

3.11.2. ölçmə vasitələrinin kalibrənməsinin nəticələri ölçmə vasitələrinin üzərinə vurulan kalibrənmə nişanı və ya kalibrənmə sertifikatları ilə eləcə də istismar sənədlərində qeydiyyatlarla rəsmiləşdirilir (kalibrənən ölçmə vasitələri və kalibrənmə vasitələri, ölçmə vasitələrinin kalibrənməsinə dair normativ sənədlər, ölçmə vasitələrinin kalibrənməsini həyata keçirən kadr heyəti və binaların vəziyyəti haqqında məlumat formaları və kalibrənmə sertifikatının forması əlavə olunur (1 və 2 nömrəli əlavələr).

“Naxçıvan Muxtar Respublikasında ölçmə vasitələrinin kalibrlənməsi işlərini yerinə yetirmək, kalibrlənmə haqqında sertifikat vermək və ya kalibrlənmə nişanını vurmaq hüququnun verilməsi Qaydası və kalibrlənmə işlərinin yerinə yetirilməsinə dair Tələblər”ə

1 nömrəli əlavə

Kalibrlənən ölçmə vasitələri və kalibrləmə vasitələri haqqında məlumat

Sıra №-si	Kalibrlənən ölçmə vasitələri			Etalonlar, kalibrləmə vasitələri		
	ölçmə vasitəsinin tipi	metroloji xarakteristikaları		etalonun adı, komplektin elementləri, tipi, markası və ya şərti işarəsi	metroloji xarakteristikaları	
		ölçü diapazonu	xətasi, dəqiqlik sinfi, dərəcəsi, bölgü qiyməti		ölçü diapazonu	xətasi, dəqiqlik sinfi, dərəcəsi, bölgü qiyməti
1	2	3	4	5	6	7

Ölçmə vasitələrinin kalibrlənməsinə dair normativ sənədlərin siyahısı

Sıra №-si	Kalibrlənən ölçmə vasitələrinin adı	Normativ sənədin adı
1	2	3

Ölçmə vasitələrinin kalibrlənməsini həyata keçirən kadr heyəti barədə məlumat

Sıra №-si	Soyadı, adı və atasının adı	Vəzifəsi	Təhsili, ixtisasartırma kursları, elmi dərəcəsi və elmi adı daxil olmaqla	Kalibrlənən ölçmə vasitələrinin qrupları üzrə ixtisaslaşması	Qeyd
1	2	3	4	5	6

Ölçmə vasitələrinin kalibrlənməsi həyata keçirilən binaların vəziyyəti haqqında məlumat

Sıra №-si	Binanın adı	Xüsusi və ya uyğunlaşmış	Temperatur və rütubət	İşçi yerlərin işıqlanması	Səviyyə	
					səs-küy	qazlaşma
1	2	3	4	5	6	7

“Naxçıvan Muxtar Respublikasında ölçmə vasitələrinin kalibrənməsi işlərini yerinə yetirmək, kalibrənmə haqqında sertifikat vermək və ya kalibrənmə nişanını vurmaq hüququnun verilməsi Qaydası və kalibrənmə işlərinin yerinə yetirilməsinə dair Tələblər”ə

2 nömrəli əlavə

Kalibrənmə sertifikatının forması

(sertifikatı verən təşkilatın adı)

Kalibrənmə sertifikatı № _____

Calibration certificate

Müəssisənin adı:

Owner of the enterprise:

Ölçmə vasitəsinin adı:

The name of the measurement instruments:

Ölçmə vasitəsinin tipi:

Type of the measurement instruments:

Ölçmə vasitəsinin istehsal edən ölkə:

The instruments of measurement producing country:

Zavod (seriya) nömrəsi:

The plant number:

Kalibrənmə tarixi:

Date of calibration:

Kalibrənmənin ölçmə vasitəsinin təsdiqi:

Affirmation of the calibration measurement instruments:

Sertifikatın səhifə sayı:

Page number of the certificate:

Ölçmənin nəticəsi və yoxlama metodu ilə sertifikatın tamamlayıcı hissəsi sonrakı səhifədə verilmişdir.

Result of the measurement and method of the checking with complete part of the certificate have been given in the next page:

Möhür

Seal

DDİ

The state stamp track

Kalibrənməni aparan şəxs

Calibration person

Laboratoriya müdiri

Head of the laboratory

_____
(adı/name, atasının adı/middle name, soyadı/surname)

_____
(adı/name, atasının adı/middle name, soyadı/surname)

Növbəti kalibrənmə tarixi :

Date of next calibration:

Sertifikat verən orqanın ünvanı və telefon nömrəsi

Adress an the telephone numbur of the giving certificate organ

səhifə/page:

1. **Kalibrənən ölçmə vasitəsi** / *Calibration measurement instruments.*

Ölçmə vasitəsinin adı : _____

Ölçmə həddi/Nominal capacity:

The name of the measurement instruments:

Marka/Brand : _____

Tipi / Type :

Seriya (zavod) nömrəsi/Servis number : _____

2. **Cihazın laboratoriyaya qəbul tarixi** / *Acceptance date of the apparatus to the laboratory:*_____

3. **Kalibrənədə istifadə olunan avadanlıq** / *Using equipment in calibration:*

Avadanlığın adı <i>The name of the equipment</i>	Markası <i>Brand</i>	Seriya № <i>Seria №</i>	Sertifikat № <i>Certificate №</i>

4. **Kalibrənənin aparıldığı şərait** / *Carry out of the calibration condition:*

Temperatur / *Temperature* (°C) :

Rütubət / *Rel. humidity* (%) :

Laboratoriyaya qoyulan tələblər :

Putting demands to the laboratory:

Başlanğıc temperatur / *Start temperature* : _____ °C

Son temperatur / *Finish temperature* : _____ °C

5. **Ölçmədə istifadə olunan nümunə**

Using exampee in measurement:

6. **Kalibrənəmetodu** / *Calibration method:*

7. **Xarici baxış** / *External view:*

Hər hansı bir qüsür aşkar olunmayıb.

Any defect has not been revealed:

8. **Nəzarət funksiyası** / *Control function:*

Ölçmə zamanı hər hansı bir maneəyə rast gəlinmədi.

Time of measurement did not meet any obstacle:

9. **Kalibrənənin nəticəsi** / *Result of the calibration:*

10. **Qeyd** / *Note:*

Bu sertifikatda göstərilən nəticələr cihazın kalibrənə tarixinə aiddir və nəticənin dayanıqlıq (sabitliyi) müddəti bilinmir.

Shown results in this certificate concern to the calibration date of the device and resilience time does not become known: